

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი KAVKASIONI 13 ოქტომბერი * ფასი 460 000 კუპონი ან 400 რუბლი

გახსოვდეს აფხაზეთი!

... რაო, ბატონო ბელაო?!

ამჟამად, აფხაზეთის კონფლიქტის მოწესრიგებისა და გალის რაიონში ლტოლვილთა დაბრუნების პროცესს სერიოზულად აფერხებს კოდორის ხეობის პრობლემა. საზოგადოებას კარგად მოეხსენება, რომ აფხაზეთის სვანეთად წოდებული ეს ხეობა უკანასკნელი პლაცდარშია აფხაზეთის ტერიტორიაზე, სადაც ჯერ კიდევ დარჩენილია ქართული მოსახლეობა. ხეობის შკეიდრთა თავგანწირული ბრძოლის შედეგად სეპარატისტებმა ვერ შეძლეს ამ რაიონზე საკუთარი კონტროლის დაწესება და ახლა, ლტოლვილთა დაბრუნების აუცილებელ პირობად აყენებენ ხეობიდან ქართული სამხედრო ფორმირებების გაყენას, კოდორზე ჩატარებულმა ორმა ინსპექციამ დაადასტურა, რომ აქ ქართული სამხედრო ფორმირებები აღარ იმყოფებიან. აქედან გამომდინარე, აფხაზეთა მოთხოვნა, ფაქტობრივად, ხეობიდან ქართული მოსახლეობის გაძევებას გულისხმობს.

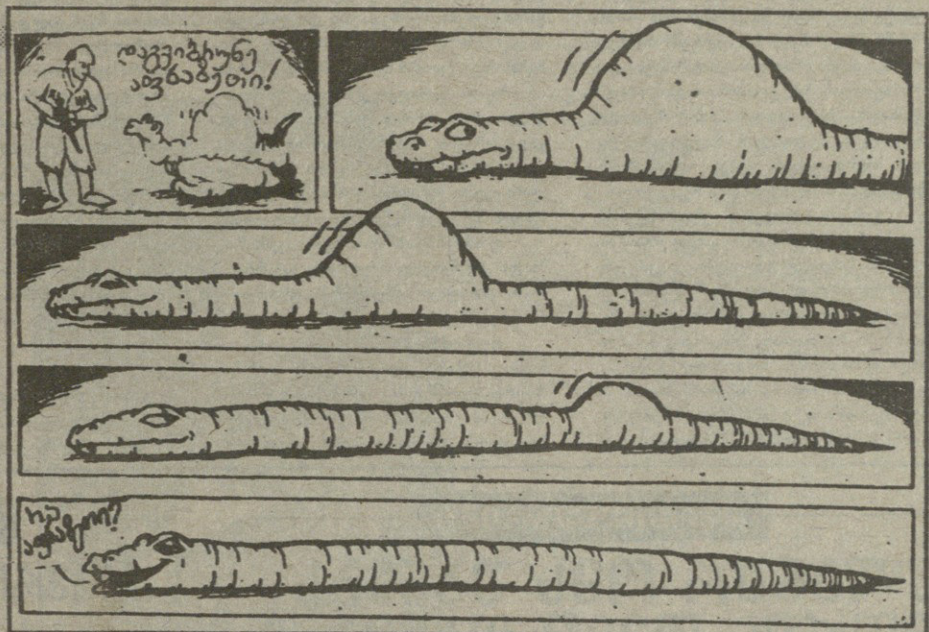
მას შემდეგ, რაც კოდორის ხეობაში სტაბილიზაციის შენარჩუნება თავის თავზე აიღეს რუსეთის სამშვიდობო ძალებმა, სეპარატისტებმა ახალი პირობა წამოჭრეს, კერძოდ, არძინბას განცხადებით, აფხაზეთის ფორმირებებს შესწევთ ძალა თავად გააკონტროლონ ხეობა და ამაში რუსების ჯარების დახმარება არ სჭირდებათ. ამ პირობებს შეუსრულებლობის შემთხვევაში გამოირიცხვება გალის რაიონში ლტოლვილების დაბრუნება.

რა თქმა უნდა, აფხაზეთ სეპარატისტები

ყოველნაირად ცდილობენ დროის გაგანაწილებას, რათა ზამთრის დადგომამ შეუძლებელი გახადოს ნახევრადანგრეულ სასაფლაოებში ქართული მოსახლეობის დაბრუნება. ეს შედარებით ადვილად მისაღწევადი მიზანია, მაგრამ სეპარატისტების მიერ კოდორის ხეობის კოხირის გათამაშებას უფრო შორსმავალი მიზნებიც აქვს.

საქმე ის გახლავთ, რომ კოდორის ხეობა უმოკლესი გზაა სოხუმიდან ჩრდილოეთ კავკასიისაკენ. სოხუმი კი კავკასიის მთიელ ხალხთა კონფედერაციამ დედაქალაქად აღიარა. თუ კოდორის ხეობის გავლით (რა თქმა უნდა, მას შემდეგ, რაც იქ არცერთი ქართველი აღარ დარჩება) გაიჭრება გზა სოხუმიდან და თებერდის შორის, ამით აღსრულდება ჩრდილოკავკასიელთა საუკუნოვანი ოცნება — ისინი მიიღებენ უშუალო გასასვლელს შავ ზღვაზე. გარდა ამისა, აფხაზეთის სვანეთის ოკუპაციით სეპარატისტები მოშლიან ქართველთათვის მნიშვნელოვან პლაცდარს და საბოლოოდ დააფიქსირებენ საკუთარ საზღვრებს.

საქართველოს ხელისუფლება კვლავაც მტკიცედ ადგას კონფლიქტის შუამდობიანი მოწესრიგების გზას. პროცესის ნორმალურად წარმართვა დიდად არის დამოკიდებული რუსეთის პოზიციაზე. მაგრამ რუსეთი კვლავაც მშვიდად უყურებს ქართველთა ცალმხრივ კომპრომისებს და სეპარატისტთა აშკარა ცინიზმს. ასე გალითადაც ამ დღეებში დამთავრდა კოდორის ხეობაში დარჩენილი ქართული სამხედრო ტექნიკის განადგურება და რუსეთის სამშვიდობო ძალების განლაგება. სამაგიეროდ, უნდა დაწვედნენ გალის რაიონში ლტოლვილთა დაბრუნება, მაგრამ აფხაზეთა მხარემ წარდგენილი სამასამდე ანკეტის განხილვის შემდეგ, მხოლოდ თოთხმეტ (!) ლტოლვილს მისცა დაბრუნების უფლება; აგერ უკვე 24 დღეა აფხაზეთის ტყვეობაში მყოფი ყოველად უდანაშაულო უთხოვარი მეთევზეები. მათთან ერთად დაპატიმრებული ორი რუსი სამხედრო მოსამსახრე რაზმდენიმე საათში გაათავისუფლეს. ქართველთა ბედზე კი არავინ უფიქრობს. ცინიზმის ამ აშკარა გამოვლინებებს რეაქცია არ მოჰყოლია

არც რუსეთის და არც გაეროს მხრიდან. ყველა ქართველმა კარგად იცის არაკი ჩიტ-ჩიორაზე. იგი იძულებულია, რეგრადით გადაუყაროს თავისი ბარტყები თავ-გასულ მელას, რომელიც ასე ეშუქრება უმწყო დედას:

«ცულის მოვიტან ცუნცულასა, ხელენოს და წაღუნასა, ხესაც მოვჭრი, ხის ძირხაცა, შენც შეგჭამ და შენს შვილხაცა!»

სწორედ რომ ჩიტ-ჩიორას დღეშია საქართველო. ოღონდ არაკში კეოილი მონადირე დახვას კერავ მელას მუცელს გაუფატრავს და ბარტყებს დედას დაუბრუნებს. ასეა არაკში, მაგრამ ცხოვრებას თავისი შკაცირი კანონები აქვს.

არც რუსეთის და არც გაეროს მხრიდან. ყველა ქართველმა კარგად იცის არაკი ჩიტ-ჩიორაზე. იგი იძულებულია, რეგრადით გადაუყაროს თავისი ბარტყები თავ-გასულ მელას, რომელიც ასე ეშუქრება უმწყო დედას:

«ცულის მოვიტან ცუნცულასა, ხელენოს და წაღუნასა, ხესაც მოვჭრი, ხის ძირხაცა, შენც შეგჭამ და შენს შვილხაცა!»

სწორედ რომ ჩიტ-ჩიორას დღეშია საქართველო. ოღონდ არაკში კეოილი მონადირე დახვას კერავ მელას მუცელს გაუფატრავს და ბარტყებს დედას დაუბრუნებს. ასეა არაკში, მაგრამ ცხოვრებას თავისი შკაცირი კანონები აქვს.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მთავარი კომიზიების განცხადება

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მთავარი კომიტეტი აცხადებს, რომ საქართველოს მთავრობა თავისი საქმიანობით ხშირად ეწინააღმდეგება სახელმწიფოს შეფარვის ბრძანებულებებსა და განკარგულებებს. უფრო მეტიც, იგი ხშირად ცდილობს, გაიზანტოვოს თავისი არსებობა ისეთი საერთაშორისო გარიგებებით, რომელთაც არც აწმყოსა და, მიუთმეტეს, მომავლისა და მომავალი თაობების წინაშე არავითარი გამართლება არ გააჩნია. ამის მაგალითია რუსეთის სამთავრობო კრედიტების სახაცვლოდ საქართველოს ეროვნულ-

ლი სიმდიდრისა და საწარმოების სერთიფიკატების გაცემა.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მნიშვნელობა არა აქვს კაპიტალის წარმოშობის ეროვნებას, როცა ლაპარაკია საქართველოში ინვესტირებისა და ინვესტიციების შემოსვლა-მოხდაზე. მაგრამ ყოველად დაუშვებელია საქართველოს ეროვნული სიმდიდრის რომელიმე სხვა ქვეყნის სახელმწიფო

საკუთრებაში გადაცემა. მთავრობა უნდა იბრძოდეს საქართველოს სახელმწიფო ქონების პრივატიზებისათვის, ამ დროს კი მთავრობა ქონის სხვა სახელმწიფოს საკუთრებას საქართველოს ეკონომიკაში. ეს კი პოლიტიკური დაქვემდებარების კოლონიური ფორმაა, რომლის ყველა ხელისშემწყობი აუცილებლად წარსდგება ხალხის სამსჯავროზე.

ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მთავრობა
 ბიორბი ჰანტური
 11.X.94.

რუსეთის საგარეო სადაზვერვო სამსახურის დირექტორის ეგბენი პრიმაკოვის მოხსენება СНГ-ში მოვლენათა განვითარების მოსალოდნელი სცენარების შესახებ.

თბილისი 30-4 93.

გახსოვდეს აფხაზეთი!

3 ოქტომბერს, გერმანელმა ხალხმა ახალი ქვეყნის გაერთიანების ოთხი წლისთავი. ერთი თვის წინ უკანასკნელმა რუსმა გარნიკმა დატოვა გერმანიის ტერიტორია. ყოველთვის ამის შემდეგ როგორ განსაზღვრავდით გერმანიის ადგილსა და რუს ევროპისა და მსოფლიოს პოლიტიკაში?

— საბჭოთა კავშირის დაშლისა და გერმანიის გაერთიანების შემდეგ პოლიტიკური მდგომარეობა ევროპასა და მთელ მსოფლიოში დიდად შეიცვალა. როგორც მოგახსენებთ, რუსეთი ეძებს ახალ როლს ევროპისა და მსოფლიოს პოლიტიკაში, ჩვენი ყურადღება კონცენტრირებულია ახალ როლზე უპირველეს ყოვლისა ევროპაში. ფაქტობრივად, საქმე გვაქვს ორ დიდ სახელმწიფოსთან, რომლებიც ახალი ამოწმის ძიებაში არიან. რუსეთი ძირითად აქცენტს აკეთებს საბჭოთა კავშირის ყოფილ რესპუბლიკებზე, ჩვენ კი კვლავაც ვერგებთ ევროგაერთიანებისა და NATO-ს სტაბილურ წევრებად. მაგრამ ევროკავშირსა და NATO-ში შედიან ქვეყნები, რომლებსაც განსხვავებული გეოპოლიტიკური ინტერესები აქვთ. ჩვენი ყურადღება უპირატესად აღმოჩნდება ევროპის ქვეყნებისკენაა მიმართული. აქ, ბუნებრივია, ერთმანეთს ეჯახება ჩვენი და რუსეთის ინტერესები, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ინტერესთა დამთხვევა კონფრონტაციად გადაეცემა. ყველა საკითხი უნდა გადაწყდეს გავრცელებული უშიშროების საბჭოს, ევროათბირისა და NATO-ს პროგრამა „მშვიდობისათვის პარტნიორობის“ ფარგლებში.

ამ კუთხით ჩვენი ინტერესების სფეროში შემოდის საქართველოც. დღეს აქ მუშაობს ევროათბირის მუდმივი მისია, რომელსაც გერმანელი დიპლომატი ხელმძღვანელობს. ამ მისიის სამუშაოები ჩვენ მჭიდროდ ვთანამშრომლობთ ცხინვალის რეგიონში მოქმედ რუსეთის სამხედრო ძალებთან. დაახლოებით ათი გერმანელი ოფიცერი მსახურობს ამჟამად აფხაზეთში, ისინი გავრცელებული მეთაურობის შემადგენლობაში არიან.

როდესაც ლაპარაკია გერმანიის როლზე მსოფლიო პოლიტიკაში, აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ გერმანიის შესაძლებლობა, გახდეს გაეროს უშიშროების საბჭოს წევრი. როგორც მოგახსენებთ, 1992 წელს ელდარდ შევარდნაძემ გაეროში შეიტანა წინადადება, რომ უშიშროების საბჭოს მუდმივ წევრად მიეღოთ გერმანია. ცნობით, რა მოხდა? უახლოეს წლებში — გავხდებით თუ არა უშიშროების საბჭოს წევრი. ჩვენი თვის ეს ნაბიჯის სხვა საკითხსაც — კერძოდ, რამდენად მზად ვართ, რომ გაეროს ჯარების შემადგენლობაში მონაწილეობა მივიღოთ სხვადასხვა სამხედრო ოპერაციებში. მოგვარე კვირას გერმანიაში ტარდება ბუნდესტაგის არჩევნები და ამ საკითხზე პასუხსაც ამის შემდეგ მივიღებთ.

რა დონეზეა ინფორმირებული გერმანიის საზოგადოება საქართველოში მიმდინარე პროცესებზე, რა როლს ასრულებს ამაში საელჩო და რა უნდა გაკეთდეს არსებული ხარვეზების აღმოსაფხვრელად?

— უნდა მოგახსენოთ, რომ გერმანიაში ძირითადად მიდის ინფორმაცია საქართველოში მიმდინარე კონფლიქტების შესახებ. ამიტომ, ბუნებრივია, გერმანიის პრესაში აისახება საქართველოს რთული პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობა. როცა თქვენთან მდგომარეობა გამოსწორდება, ინფორმაციების შინაარსიც გაუმჯობესდება.

საქართველოდან სწორი ინფორმაციის გადაცემა ბოში საქართველოს ხელისუფლების პირდაპირი მოვალეობაა. თქვენს დიპლომატიურ კონტაქტებზე უნდა აქონდეთ სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალებები და სააგენტოები. თბილისში გერმანიის ხელჩო კურიერებს იმ ჟურნალისტებს, რომლებიც აქ ჩამოდიან. თქვენმა ელჩმა რაც შეიძლება მეტი გერმანელი ჟურნალისტი უნდა დააინტერესოს, რათა საქართველოში ჩამოვიდნენ და სწორი ინფორმაცია წაიღონ.

— თქვენ თვითონ როგორ აფასებთ საქართველოში არსებულ პოლიტიკურ ვითარებას? იკრძალება თუ არა გარკვეული პროგრესის ნიშნები?

— ამ კითხვაზე პასუხს იმით დავიწყებ, რომ უაღრესად მნიშვნელოვანი იყო პარლამენტის გადამწყვეტილება სახელმწიფოს მეთაურის ნდობის შესახებ. მოგვხსენებთ, რომ დიდხანს მიმდინარეობდა დისკუსია იმის თაობაზე, უნდა გადადგეს თუ არა შევარდნაძე. ვფიქრობ, ეს საკითხი უკვე გადაწყვეტილია და განსაკუთ-

რებით სასიხარულოა, რომ ბევრმა დეპუტატმა, რომელიც რიგ საკითხებში არ ეთანხმებოდა შევარდნაძეს, გადამწყვეტ მომენტში მას დაუჭირა მხარი. რაც შეეხება სახელმწიფოს მეთაურის კურსის შეფასებას, ამას მხოლოდ მომავალი არჩევნების შედეგები გადაწყვეტს და ეს იქნება ყველაზე სერიოზული შეფასება.

მომავალი არჩევნებისათვის მზადება კი უკვე დაიწყო, რაზეც მიუთითებს მცირე პარტიების გაერთიანება, ახალი პოლიტიკური ორგანიზაციების ჩამოყალიბება. შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში საარჩევნო კამპანია უკვე დაიწყო.

უაღრესად პროგრესული მოვლენაა ეკონომიკაში რეფორმების დაწყება. რე-

შურის მინის ტარის ქარხნის აღდგენა. ეს საშუალებას მისცემს საქართველოს საექსპორტოდ გაიტანოს საკუთარი პროდუქცია — ღვინო, კონიაკი, არაყი.

ძალზე მნიშვნელოვანია გერმანიის ფირმა „სიმენსის“ მიერ საქართველოს კავშირგაბმულობის სისტემასთან ერთად შემუშავებული პროექტი, რომლისთვისაც 50 მილიონი მარკაა გამოყოფილი.

გარდა ამისა, უნდა აღინიშნოს ფირმა „თევექანესა“ და ფირმა „კოკა-კოლა-კავკასიონის“ მჭიდრო კონტაქტები, რაც ითვალისწინებს ქართული ჩაის დაფასოებასა და უცხოეთის ბაზარზე გატანას. ეს არასახელმწიფოებრივი, კერძო ერთობლივი სანარმო იქნება, მაგრამ ძალზე

„პერ ვიტყვი.

რომ ჩაიმი

პასუხით

ყველა

ქართულს

პასიამოვნებ“

გვესაუბრება გერმანიის

სრულფასოვანი ელჩი საქართველოში

ბატონი გიუნტარ დალკოფი

ფორმების ეს პროგრამა საკმაოდ მძიმე იქნება მოსახლეობის უდიდესი ნაწილისათვის, მეორე, მხრივ კი ამ პროგრამის განხორციელება აუცილებელია საქართველოს დამოუკიდებლობის შენარჩუნებისათვის. ამ ეტაპზე საქართველოს დამოუკიდებლობა სამ ფაქტორზეა დამოკიდებული — პოლიტიკურ-ადმინისტრაციულ ერთეულებზე, მარცვლეულის და ენერგორესურსების შესაძენად არსებულ სახსრებზე. ეროვნული სუვერენიტეტის ეკონომიკური მხარე უზრუნველყოფილი იქნება ხსენებული პროგრამის განხორციელებით. მინდა ვთქვა, რომ პირველი ნაბიჯები საკმაო ოპტიმიზმის საფუძველზე იძლევა. მაგალითად: უკანასკნელ კვირას შედგინი, რომ ქალაქში იმატა კერძო სამშენებლო ობიექტების, კერძო მაღაზიების რიცხვმა, ამჟამად რამდენიმე ფაბრიკა, გაცილებით გაუმჯობესდა კრიმინოგენური ვითარება.

— რომელ სფეროებზე ექვდება განსაკუთრებული აქცენტი გერმანია-საქართველოს ურთიერთობაში და არსებობს თუ არა ამ ურთიერთობის კონკრეტული პროგრამები?

— გერმანია-საქართველოს სახელმწიფოთაშორის ურთიერთობა სამ სფეროს მოიცავს — პოლიტიკა, ეკონომიკა და კულტურა. პოლიტიკაზე უკვე მოგახსენეთ, ეს არის აფხაზეთის, ოსეთის კონფლიქტების საკითხებში დახმარება. ეკონომიკის სფეროში ძირითად აქცენტს ვაკეთებთ საქართველოს სოფლის მეურნეობაში კერძო სტრუქტურების განვითარებაზე. რამდენიმე კვირის წინ ხელი მოვაწერეთ ხელშეკრულებას, რომელიც საშუალებას გვაძლევს, დავიწყოთ კონკრეტული პროექტების განხორციელება. სოფლის მეურნეობაში კერძო სექტორისათვის ხელშეწყობის მიზნით გერმანიის მთავრობამ კრედიტის სახით გამოყოფა 27 მილიონი მარკა, რომლის გადახდა დაიწყება 40 წლის შემდეგ და გადასახადი მხოლოდ 2 პროცენტს შეადგენს. 3 მილიონი მარკით დაფინანსდება შესაბამისი პროექტებისათვის აუცილებელი საკონსულტაციო სამუშაოები. ვფიქრობ, რომ მომავალ წელს უკვე ამოქმედდება პირველი პროექტები, რომელთა შორის უმნიშვნელოვანესია ხა-

მნიშვნელოვანი ეკონომიკური შედეგების მოტანა შეუძლია.

კულტურის სფეროში დიდი მნიშვნელობა აქონდა საქართველოში გოეთეს ინსტიტუტის გახსნას. ამ ინსტიტუტმა დიდი წვლილი შეიტანა გერმანიის კულტურის დღეების მოწყობაში. ეს ღონისძიება ახლაც მიმდინარეობს და ვფიქრობთ, რომ იგი ყოველწლიურად ჩატარდება.

გარდა ამისა, გერმანიის სხვადასხვა რეგიონში ტრადიციულ იქცა საქართველოს კულტურის დღეების მოწყობა. ქართული კულტურის მოღვაწეები დიდი მონონებითა და წარმატებით სარგებლობენ გერმანიაში. ეს განსაკუთრებით ეხება მუსიკისა და სახეობი ხელოვნების წარმომადგენლებს.

— რა დამოკიდებულება აქვს გერმანიის ადმინისტრაციის კავასიის პრობლემებსადმი — ეს ხომ ერთ-ერთი არასტაბილური რეგიონია, კერძოდ კი როგორ აფასებთ აფხაზეთში მოვლენების განვითარებას?

— ჩვენი აზრით კავასიაში არსებული ყველა პრობლემა, მათ შორის აფხაზეთისა და ყარაბაღის კონფლიქტები, უნდა გადაწყდეს მოლაპარაკების გზით. რაც შეეხება აფხაზეთის კონფლიქტს, საქართველოს დიდი მოთმინება მართებს. თუ საქართველო ძლიერი და აყვავებული ქვეყანა გახდება, აფხაზეთში შეიცვლება დამოკიდებულება და გაიზრდება საქართველოსადმი ინტერესი. ახლა ყველა რუსეთისკენ მიიღებს, რადგან იქ უკეთესი მდგომარეობაა.

გაიხსენეთ გერმანიის ისტორია. ჩვენ ორმოცი წელიწადი ვეძლიათ გაერთიანებას. ამ წნის მანძილზე დასავლეთ გერმანია იმდენად გაძლიერდა, რომ გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლად არსებობა მის გვერდით უკვე შეუძლებელი გახდა. ვერ ვიტყვი, რომ ჩემი პასუხით ყველა ქართველს ვასიამოვნებ, მაგრამ თქვენ ჩემი აზრი იკითხეთ და მეც ვიპასუხებ. კვლავაც ვიმეორებ: დრო და მოთმინებაა საჭირო. არ უნდა შენედე ამ საკითხზე პოლიტიკური და იურიდიული თვალსაზრისით მუშაობა, მარალე-

ღურად უნდა გადავთ, რომ გერმანია რად და პოლიტიკურად უკეთესია.

— თქვენ მოთმინებულხართ გერმანიაში რამდენად სამართლიანი და წინაგზისა, რომ მთელი მსოფლიო გულგრილად ადევნებს თვალს ეთნიკური წინააღმდეგობის დისკრმინაციას. მხედველობაში მათს აფხაზეთიდან ლტოლვილთა ხევდრი, რომლებსაც მხოლოდ იმიტომ არ უშვებენ საკუთარ საზღვრში, რომ ისინი ქართველები არიან. საქართველო არაერთგზის წავიდა ცალმხრივ დამოკიდებულ კიდეზე და უნდა გავხადდეს, რომ მსოფლიო საზოგადოებრივი აზრი ჩვენს სასარგებლოდ გააქტიურდეს?

— მსოფლიოს რის გაკეთება შეუძლია, აკეთებს კიდევ. მსოფლიო აფხაზეთის კონფლიქტში წარმოდგენილია გაეროს სახით და ქართველთა აფხაზეთში დაბრუნების პროცესი გაეროს ხელმძღვანელობით მიმდინარეობს. ამჯერად მთელი ყურადღება გალის რაიონზეა გადატანილი. ჩვენთვის ისიც კარგადია ცნობილი, რომ გადამწყვეტია რუსეთის პოზიცია. რუსეთს გააჩნია იმის ძალა, რომ დადებითი ზეგავლენა მოახდინოს აფხაზეთში მიმდინარე პროცესებზე. დასავლეთის ქვეყნები, თავის მხრივ, ყველა ღონისძიებას, რომ დააჩქაროს აფხაზეთში ლტოლვილების დაბრუნება. გერმანია, ინგლისი, საფრანგეთი და აშშ ინტენსიურ მოლაპარაკებას აწარმოებენ რუსეთთან, რათა დაჩქარდეს ეს პროცესი.

— ალბათ, თქვენთვის მოულოდნელი არ იყო, რომ ჩვენი საუბრის ძირითადი ნაწილი მძიმე და საჭირობოროტო საკითხებს დაეთმო. ამჯერად არაპოლიტიკურ თემაზე შევეხოთ. ცნობილია, რომ თქვენ მჭიდრო კონტაქტები გაქვთ საქართველოს საზოგადოებასთან. კერძოდ თბილისის მე-6 გიმნაზიასთან. მოგვხსენებთ, როგორ უჭირს დღეს ჩვენში განათლების სისტემას. რითი შეგიძლიათ დახმარება?

— ჩემთვის ძალზე სასიამოვნოა, რომ მჭიდრო კონტაქტები აქვთ გერმანიის უმაღლეს სახელმწიფოებსა და თბილისის უნივერსიტეტს. თუ არ ვცდები, მათ შორის პარტნიორობის ათი თორმეტი პროგრამა არსებობს. რაც შეეხება სკოლებს, ჩვენ მზად ვართ, გერმანული ენის სწავლების კონსულტანტები გამოვყოთ. სხვა საგნებში თქვენც კარგი სპეციალისტები გაყავთ.

კვლილობა, ხელი შეუწყობთ ეს ნული ლიტერატურის ქართულ ენაში თარგმნას. უნდა აღინიშნოს, რომ გერმანიის ბაზარზეც გამოჩნდა ქართველ ავტორთა შრომები.

კულტურული კონტაქტებიც გარკვეულ საგანმანათლებლო ფუნქციას ასრულებს. კულტურულ სფეროს შეიძლება მივაკუთვნოთ უკანასკნელ ხანს გაზრდილი ტურისტული და კერძო მიმოსვლა საქართველოსა და გერმანიას შორის. გასულ წელს ჩვენმა საელჩომ 10 ათასი ვიზა გასცა, წელს ცხრა თვეში — 9 ათასი. სულ უფრო მეტი ქართველი თავად შეიქმნის წარმოდგენას, თუ როგორია თანამედროვე განვითარებული დემოკრატიული სახელმწიფო.

— და ბოლოს, რა იცოდით საქართველოს შესახებ ეიდრე ჩამოპრანდებოლით და თვისობრივად რა შეიცვალა თქვენს წარმოდგენებში აქ გატარებული წლების შედეგად?

— როდესაც აქ მოვიდოდი, საქართველო ომის ქვეყანა იყო. გამსახურდიას წინააღმდეგ გადატრიალება უკვე დამთავრებული იყო, ცხინვალის რეგიონში ბრძოლები წარმოებდა, შემდეგ სამეგრელოს კონფლიქტი, დაიწყო აფხაზეთის ომი, კვლავ სამეგრელოს ამბები. მოკლედ, 1993 წლის ბოლომდე მე ვუშუალოდი ქვეყანაში, რომელშიც შედმივად საომარი მოქმედებები მიმდინარეობდა. ამ წლის დასაწყისიდან მე მომეცა საშუალება, დაგეგნა ქვეყანა, სადაც საომარი მოქმედებები აღარ მიმდინარეობს. ვფიქრობ, რომ ამ დროიდან მოყოლებული მე დავინახე და გავიცანი ქვეყანა, რომელიც საქართველო ომის პერიოდში პოლიტიკური თუ ეკონომიკური ენერგიის დიდი ნაწილი სხვა მიმართულებით იხარჯებოდა, ახლა კი ეს ენერგია ხმარდება ქვეყანას, ხალხსა და ახალი ცივილიზებული სახელმწიფოს მშენებლობის საქმეს. ახლა მე ვხედავ, რომ კულტურის სფეროში საქართველო საკმაოდ ძლიერი ქვეყანაა. ქართველი ხალხის შემოქმედებითი პოტენციალი საშუალებას მაძლევს ვთქვა, რომ თქვენ შეძლებთ სირთულეების დაძლევას.

ესაუბრა

კაპტა ვიშაიამ

„Российская Газета“-მ გამოაქვეყნა რუსეთის ფედერაციის საგარეო საზღვარის დირექტორის ევგენი პრიმაკოვის მოხსენება, სადაც რუსეთის პოზიციებიდან გასულია ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე მიმდინარე პროცესების დეტალური ანალიზი და მოსაზრებები. მთავარად საგარეო დინამიკას, მოსახლეობის მდგომარეობას და ერთ-ერთ ძირითად — „ჩრდ-ში“ მოვლანათა განვითარების მოსალოდნელი სცენარები.

რუსეთი-ჩრდ-საქართველოს თუ არა კორექტირებას დასავლეთის პოზიცია?

ამ ბოლო დროს დასავლეთში აშკარად შეიმჩნევა შეზღუდულია დიფერენცია და იკვეთება ორი მიდგომა საერთოდ ჩრდ-ს მომავლისა და რუსეთის აღმოსავლეთის შესახებ თანამედროვეობაში: ერთი გულისხმობს ურთიერთობას რუსეთის ფედერაციასთან, როგორც თანამარ პარტნიორთან, მეორე — „ერთპოლუსიან“ მოსოფლიოს, სადაც რუსეთის განვითარება შეზღუდულია ინტერესების და ამოცანების მქონე ქვეყნის როლი. ამგვარ დასკვნაზე მივიდნენ რუსეთის ფედერაციის საგარეო საზღვრის ანალიტიკოსები დია მონსენგებში „რუსეთი — ჩრდ-საქართველოს თუ არა კორექტირებას დასავლეთის პოზიცია?“, რომელიც რუსეთის ფედერაციის საგარეო საზღვრის დირექტორმა ევგენი პრიმაკოვმა წარუდგინა რუს და უცხოელ ჟურნალისტებს საგარეო საქმეთა სამინისტროს პრეს-ცენტრში.

თანამედროვე საერთაშორისო პროცესების შემდგომი განვითარების მაგისტრალური მიმართულება ხასიათდება „ცივი ომის ფასეულობებზე“ უარის თქმის ნიშნით. ორიენტაცია ხდება სახელმწიფოთა შორის ცივილიზებულ ურთიერთობებზე. თუმცა, ამით მოსოფლიო სრულიად არ გამარტივდება, არ გამოირიცხება შეუთანხმებლობა და „ზოგჯერ ცალკეულ სახელმწიფოთა ეროვნულ ინტერესთა შეჯახება. გარკვეული თვალსაზრისით თავს იჩენს ძველდღიური აზროვნების ინერცია და აღმოდგელი პრაქტიკით ნაშთობიბული სტერეოტიპები.

რუსეთის ფედერაციის საგარეო საზღვრის სამხარეო თვალყურს ადევნებდა საერთაშორისო ასპარეზზე მიმდინარე პროცესების განვითარებას, გარკვეულ ტენდენციებს და ცხადია, გულგრილი ვერ დარჩებოდა იმის მიმართ, რომ დასავლეთის ცალკეული ქვეყნების გავლენიანი წრეები განიხილავენ რუსეთის როლს, რომელიც მან შეიძლება შეასრულოს ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების შეკავშირებაში (აქც და ქვემოთა) არ იგულისხმებინ ბალტიისპირეთის რესპუბლიკები, რომლებიც არ შევადნენ ჩრდ-ში), როგორც იმპერატულს, ხოლო ინტეგრაციას სსრკ-ს აღდგენად განმარტავენ.

ცალკეული უცხოელი ანალიტიკოსები სულ უფრო დაუნიშნით ამკვიდრებენ აზრს, რომლის თანახმადაც „ცივი ომზე“ უარის თქმა, უშუალოდ უკავშირდება ყოფილი საბჭოთა კავშირის დაშლის სახით შენარჩუნებას. ამასთან ამტკიცებენ (ბუჟინსკი და სხვები), რომ ჩრდ-ს ცალკეული სახელმწიფოების შემოერთებით უნდა დაბალანსდეს მოსოფლის პოზიციების გაძლიერების ტენდენცია. ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე მიმდინარე ცენტრის-კერული პროცესები განიხილება არა-სახსრულად და ამგვარი პრისიდან ჰერეტერ უკრაინაში და ბელარუსში უკანასკნელი არჩევნების შედეგების პერსპექტივებს. მიიჩნევა, რომ დასავლეთის ქვეყნების პოლიტიკა ჩრდ-თან მიმართებაში, მისიანად უნდა იხსნადეს მ სტატუს-კვოს შენარჩუნებას, რომელიც შეიქმნა საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ. ამგვარი შეფასებები შედეგია: ერთი მხრივ — რეალურად არსებული შიშისა, რომ ცენტრისკერული პროცესები თანამედროვეობაში აღადგენს საკავში-

რო სახელმწიფოს, რომელიც ძველდღიურ ხარისხში დაუბრუნდება დასავლეთს, ხოლო მეორე მხრივ — გამოკვეთილი ორიენტაციისა იმის „დაუშვებლობაზე“, რომ არ მისცენ რუსეთს გაძლიერების და მოსოფლიო მნიშვნელობის სახელმწიფოდ ქცევის საშუალება.

რასაკვირველია, დასავლეთის სახელმწიფოების ევკლა ხელმძღვანელი არ არის ამგვარად განწყობილი, მაგრამ ამერიკის შეერთებული შტატების და ევროპის ზოგიერთი სახელმწიფოს პოლიტიკურ წრეებში ამ თემაზე მიმდინარე დისკუსიის ფაქტიც კი და ცალკეული მოწოდებები რუსეთის და ჩრდ-ს ქვეყნების მიმართ პოლიტიკის შეცვლის შესახებ, საგარეო საზღვრის სამსახურის ექსპერტების აზრით, სერიოზული დაუფრთხილობის საფუძველს იძლევა.

ჩრდ-ში მოვლანათა განვითარების მოსალოდნელი სცენარები

სცენარი A:

ჩრდ-ს უარგებლობა ძლიერდება ცენტრისკერული პროცესები. იქნება წინამძღვრები, შემდგომში კი ყალიბდება ერთიანი ეკონომიკური სივრცე მუშავდება და ფორმდება ეკონომიკურ სივრცეში „ეკონომიკური ქცევის“ ხარისხი წესები და ფულად-საქონლური მიმოქცევის, საბაჟო-საგადასახადო კონტროლის, საარსებო-სახსრული სახსრების ერთიანი სისტემა; იქნება ტრანსრესპუბლიკური კომპანიები;

ჩრდ-ს ქვეყნების სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის შენარჩუნების პირობებში სუვერენიტეტის სახელის დელეგირება ხდება სერესპუბლიკურ სტრუქტურებში, რომლებიც აუცილებელია საერთო ეკონომიკური სივრცის უზრუნველყოფისთვის.

ეკონომიკური ინტეგრაციის პარალელურად (ან მცირედი დაგვიანებით) მიმდინარეობს სამხედრო სფეროს ინტეგრაცია, ყალიბდება ქვედანაყოფების საერთო ხარდობა, იქნება ერთიანი თავდაცვითი სივრცე ყოველივე ეს უზრუნველყოფს გარე საზღვრების დაცვას, სამშვიდობო აქციების ნატარებას, პოტენციური მოწინააღმდეგის შეკავებას.

ამგვარად შეიძლება დავასკვნათ, რომ პროცესების შემდგომი განვითარება ქნის წინამძღვრებს პოლიტიკური ინტეგრაციისათვის, რომლის

ყველაზე შესაძლო ფორმად შეიძლება იქცეს კონფედერაცია.

ამ სცენარით მოვლანათა მსვლელობას სრულიად რეალური საფუძველები აქვს. საკვებით შესაძლებელია, რომ პროცესი დაიწყება ეკონომიკური შეთანხმებების რეალიზაციით ან ეკონომიკური კავშირით ჯერ ჩრდ-ს რაიონებში ქვეყნის შორის, შემდგომში — ამ კავშირთან სხვა ქვეყნების შეერთებით.

ამ სცენარით მოვლანათა განვითარება მოიტანს სტაბილიზაციას, დემოკრატიზაციას, რეფორმების გაგრძელებას; გამოიწვევს ჩრდ-ს ქვეყნების აღმოსავლეთისკენ მოსოფლის სისტემებში ფედერალური პრინციპების დანერგვას, რაც შეამცირებს ეთნიკური და სახელმწიფოთაშორისი კონფლიქტების საფრთხეს.

აღნიშნული სცენარით პროცესების მიმდინარეობა გაზრდის ჩრდ-ს ძლიერებას, თვითგანვითარების ძალასა და საერთაშორისო ბაზარზე კონკურენტუნარიანობას. მაგრამ, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე მიმდინარე დემოკრატიულმა პროცესებმა და ეკონომიკურმა რეფორმებმა არ უნდა გამოიწვიოს დასავლეთთან კონფონტაცია. პირიქით. ეს სცენარი უზრუნველყოფს ჩრდ-ს მთელ სივრცეში მდგომარეობის სტაბილიზაციის საუკეთესო პირობებს. ეს კი გამოირიცხავს „აშურის პრობლემის“ მქონე ქვეყნებში ქოხის წარმოქმნის საფრთხეს და შექმნის აუცილებელ წინამძღვრებს ეკონომიკური თანამშრომლობის გასაფართოებლად. უშუალოდ გაიზრდება უცხოური კაპიტალის მოზიდვის შესაძლებლობებიც.

სცენარი B:

გარედან პირდაპირი ან ფარული მხარდაჭერით რუსეთსა და თანამეგობრობის სხვა ქვეყნებში იმარჯვებენ დასოუკიდებელი განვითარების მომხრე ძალები. ამ შემთხვევაში საბჭოთა კავშირის ყოფილ რესპუბლიკებში გაშუქდება ეკონომიკური კრიზისი, იმატებს სოციალურ-პოლიტიკური დიქტატურა. სახალხო მეურნეობაში კავშირების რღვევა, საწარმოო კოოპერაციაზე უარის თქმა გამოიწვევს შემცირებად პროცესებს — გაიწვავდება უმუშევრობის პრობლემა, გაროუდდება ეკონომიკის აღმავლობისკენ სვლა.

ნაციონალიზმისკენ გადახრასთან დაკავშირებული ავტორიტარული, ანტიდემოკრატიული ტენდენციების

გაძლიერება, საზოგადოების კრიზისალიზაცია, ეთნიკურ უმცირესობათა უფლებების შელახვა, ადამიანის უფლებათა მასობრივი დარღვევა დამატებითი მაღესტაბილიზებელ ფაქტორად გადაიქცევა.

ჩრდ-ს მუსულმანური ტრადიციების მქონე ქვეყნებში გაძლიერდება ისლამური ექსტრემიზმის პოპოცია, სეპარატისტული ტენდენციები ხელს შეუწყობს ზოგიერთი სახელმწიფოს დაქვემდებარებას.

თეორიულად, რუსეთისთვის ხანმოკლე დროის განმავლობაში გაუმჯობესდება ეკონომიკური კრიზისიდან გამოსვლის პირობები. მაგრამ ეკუთვნის ეკონომიკა არ ვითარდება. სწრაფად წარმოიქმნება საზღვრების გამაგრებისა და კონტროლის გაძლიერების აუცილებლობა. რასაც უზარმაზარი სახსრები დასჭირდება. ახალი გეოპოლიტიკური სიტუაცია მოითხოვს მნიშვნელოვან დამატებით ხარჯებს. და ბოლოს, რუსეთი დაკარგავს საკუთარი პროდუქციის გასაღების ტრადიციულ ბაზრებს, რაც განსაკუთრებით მტკივნეული იქნება კრიზისიდან გამოსვლისა და ეკონომიკური აღმავლობის საწყის პერიოდში.

ჩრდ-ს ტერიტორიაზე წარმოქმნილი საერთო დესტაბილიზაცია დიდ საფრთხეს შეუქმნის მოსოფლიო საზოგადოების უსაფრთხოებას.

სცენარი B:

(მისთვის უფრო ქვეცენარი უნდა დავერქვათ, რადგან ამ სცენარში ნაგულისხმევ მოვლანათა მსვლელობა, საბოლოო ჯამში, აუცილებლად მივიყვანს ან სცენარ A-მდე ან სცენარ B-მდე).

ჩრდ-ს ეროვნული სახელმწიფო (მაგრამ არა რუსეთი) თავისთავს იღებს „გამავრთიანებელ“ ფუნქციას. ერთმანეთთან დაახლოვდება ყოფილი საბჭოთა კავშირის რამდენიმე რესპუბლიკა (რუსეთის გარეშე). ქვეყანათა ამ დაჯგუფებაში იწყება ინტეგრაციული პროცესები. პირველ გარანტიად შეიძლება განვიხილოთ ისეთი განვითარება, როდესაც სახელმწიფოთა ეს დაჯგუფება იმპულსს აძლევს ჩრდ-ს ტერიტორიაზე ინტეგრაციული პროცესების გაძლიერებას. ასეთ დროს ქვეყანათა ის პირველი ჯგუფიც ინტეგრაციული სივრცის საწილად იქცევა. მეორე გარანტი — ქვეყანათა ჯგუფი „იკეტება თავის თავში“, რაც გარდუვალად მოაქცევს მას გარეშე ცენტრების გავლენის სფეროში.

შიშნოილობის აქცია ბრძალდება

თბილისის ტექნიკური ბიბლიოთეკის სხდომათა დარბაზის სცენაზე, სახელმწიფოს მეთაურის გადადგომის მოთხოვნით, შიშნოილობას აგრძელებენ კონსერვატორულ-მონარქისტული პარტიის წევრები. აქცია პარტიის ოცდა წევრმა დაიწყო, შემდგომში მათი რიცხვი სამოცდაათამდე გაიზარდა. დღეს შიშნოილობას ოცდაათი ადამიანი აგრძელებს, ოთხი მოშინილი კანონდროლის გაუარესების გამო სტაციონარში გადაიყვანეს. მათ შორის იყო საქართველოს პარლამენტის დეპუტატი გიორგი წულაია.

მოშინილებებს ეწეო საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II. მისი ლოცვა-კურთხევით, ზარების შემდეგ, აქცია შეიშალა მონაწილემ შეწყვიტა შიშნოილობა.

როგორც შიშნოილობის მონაწილენი ამბობენ, ბევრი მხანველი და გულშემატკივარი ჰყავთ. ბევრმა გამოთქვა მათ გვერდით ყოფნის სურვილი. დღეს აქცია ორგანიზატორები მსჯელობენ, დართონ თუ არა მსურველებს შიშნოილობის დაწყების ნება.

პარტიის მესვეურები ფიქრობენ, რომ შევარდნამ მანც არ გადადგება, თუმცა, მათი თქმით, მთავარია, მთელმა საქართველომ და მსოფლიომ დაინახოს, ვინ ვინ არის. „მე უკლებლეს შეტად ღირსებას ვცემ ბატონს არანაირ სამედიცინო საშუალებას არ გამოვიყენებ და სიკვდილზეც კი წავალ, თუმცა, როცა ოცდაათი ათასზე მეტი ადამიანი გაიჭირა, ერთი კაცის თავგანწირვა უკვე აღარად ღირს, გვებ აის შემდეგ მანც დაფიქრდნენ“ — განაცხადა თემურ ჭორფოლიანმა.

თავისთავად შემაშფოთებელია, როდესაც ადამიანები პროტესტის უკიდურეს ფორმებს მიმართავენ და საფრთხეს უქმნიან თავიანთ კანონდროლობას, მაგრამ ისიც დამაფიქრებელია, რომ საპარლამენტო პარტია პოლიტიკური ბრძოლის არასამარტალენტო მეთოდებს ამკვიდრებს.

ამგვარმა პრეცედენტებმა შეიძლება იმპულსი მისცეს მასობრვ შიშნოილობებს პარლამენტის დათხოვნის, ზოგიერთი პარტიის დაშლის, კანონების გაუქმების ან მიღების მოთხოვნით და ა.შ. ამის მსურველები საქართველოში არ დაიღვრიან და ერთ მშვენიერ დღეს შეიძლება საქართველოს ხელისუფლების უმაღლეს ორგანოდ შიშნოილობის აქცია მოგვევლინოს. ამგვარი გზა კი ისედაც დამშუელ ქვეყანას, მართლაც რომ, უფადო შიშნოილობას უქმნის.

საზოგადოებრივი ცხოვრების პარტიის
ინტელექტუალური-დემოკრატიული
პარტიის როლი 1918-1921 წლების
დემოკრატიული საპარტიო
ისტორიის კონსტიტუციური
საპარტიო კონსტიტუციური
სოციალ-დემოკრატიული პარტია
ჩრდილოეთი კავკასია, ბოლო ხანს კი საპარტიო
გადაწყვეტილება. მათ პარტი-მართლმართ
მოთხოვნა იმის სახელით
ხელისუფლების შეცვლა და, ამდენად, მათ
ქვეყნის განხორციელება დაიხმარა ადგილი.
ცოტა ხანში, პარტია პარტი
საპარტიო-დემოკრატიული
სოციალ-დემოკრატიული
ქვეყნის განხორციელება დაიხმარა ადგილი.
საპარტიო-დემოკრატიული
სოციალ-დემოკრატიული
ქვეყნის განხორციელება დაიხმარა ადგილი.
საპარტიო-დემოკრატიული
სოციალ-დემოკრატიული
ქვეყნის განხორციელება დაიხმარა ადგილი.

ლის სხვადასხვა ფორმას. ჩვენთვის
ელვარდ შევარდნის გადამგება თე-
თიზმის არასოდეს ყოფილა. უბრალოდ,
ეს არის ზეწოლის ერთგვარი ფორმა,
რათა ხელისუფლებამ კორექტივები შე-
იტანოს საგარეო და საშინაო პოლიტი-
კაში. სახელმწიფო მეთაურის გადადგო-
მის საკითხში ჩვენ კორექტივები შევი-
ტანეთ, რადგან დაგასკვნით, რომ იგი
იქცა მათთვის კლანების მძევლად. ამი-
ტომ რეალური ძალაუფლების არქონე
სახელმწიფოს მეთაურის გადადგომის
მოთხოვნამ ახალი დაკარგა. პარლამენტ-
ში ერთ-ერთი გამოსვლისას მე ვთქვი,
რომ სახელმწიფოს მეთაური „დეფაქტო“
გადაკეცილია კრიმინალური
კლანების მიერ. ამიტომ მივმართეთ ზე-
წოლის ასეთ ფორმას.

პარტიის მიზნების, რომ გამსახურ-
დას მონაწილას პარტიის საინსტიტუცი-
ონო გათვალისწინებულად. ამიტომ მანდატის
მიღება შესთავაზეს მერაბ კოსტავას, მა-
გრამ გამსახურდას მოსალოდნელი რე-
აქციის გამო მან თავი შეიკავა. სწორედ
ამის შემდეგ თვითონ მერაბ კოსტავამ
სახელმწიფოს მეთაურის ჩემი კანდი-
დატურა შესთავაზა და ერთ მშვენიერ
ღამეს სასტუმრო „ვერდიან“ წარმადგი-
ნა პარტიის წარმომადგენელ ემი-
რანტებთან. მერაბ კოსტავა აქტიურად
გვეხმარებოდა პარტიის აღდგენაში,
თუმცა, ამას კონსპირაციულად აკეთებ-
და. მაგალითად: 1990 წლის იანვარში
ტალინში ჩატარდა საპროტესტო კავშირის
სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზა-
ციების დამფუძნებელი ყრილობა. აი,
აგერ, თქვენს წინაშე ყრილობის ბიუ-
ლეტენი, რომელშიც არის სია სოციალ-
დემოკრატიული ლიდერებისა რეგიონ-
ების მიხედვით. როგორც ხედავთ, აქ

— რა კონტრაქტები გაქვთ? —
თის პოლიტიკურ წრეებთან?
— ძალიან დიდი კონტრაქტები
გაქვს მსოფლიოს ბევრ ქვეყანასთან.
ვართ სოციალისტური წყვილი. მჭიდრო
ურთიერთობები გვაქვს რუსეთის პო-
ლიტიკურ ორგანიზაციებთან. გარდა
გაიდაის და ჟირინოვსკის მიმდევრე-
ბისა, დღეს რუსეთში ყველა სოციალ-
დემოკრატიულს ამ პოლიტიკური მიმა-
რთულების 16 პარტია არსებობს. ოქ-
ტომბრის ბოლოს, ალბათ, ისინი გაერ-
თანდებიან და მძლავრ პოლიტიკურ
ორგანიზაციას ჩამოაყალიბებენ. გვინდა
შევიქმნას ვერაზის სოციალისტური ინ-
ტერნაციონალი, რომელშიც გაერთიან-
დებიან CHF-ს სოციალ-დემოკრატიები.
— თავის დროზე საკმაოდ გახმა-
ვრდა სოციალ-დემოკრატიული პარ-
ტიის მიერ ეროვნული ბანკიდან აღე-
ბული კრედიტის ამბავი. გთხოვთ, ამ
ფაქტს გაუკეთოთ კომენტარი და აქ-
ვე, თუ პარტიული საიდუმლო არ
არის, ასეთ კითხვასაც უპასუხოთ: რა
სახსრებით და რა გზით ფინანსდება
პარტია?

გურამ მუხამია:

«საპარტიო-დემოკრატიული
ქვეყნის განხორციელება დაიხმარა ადგილი.
საპარტიო-დემოკრატიული
ქვეყნის განხორციელება დაიხმარა ადგილი.»

— ბატონო გურამ, დავიწყეთ
იმით, რომ თქვენ არ ესწრებით 27-
30 სექტემბრის გამართულ პარლამენ-
ტის სესიონებს. შევხებულად არ მიიღეთ
მონაწილეობა სახელმწიფოს მეთაური-
ადმი ნდობის საკითხის განხილვაში?
— დიახ, ამ სდომებს შეგნებულად
არ დავესწარი, იმიტომ, რომ ყველაფე-
რი ეს სექტაკლს უფრო ჰგავდა, რაც
დინამიკა იქნებოდა რეალურ უმრავლესო-
ბის, ისე უმცირესობის მხრიდან.

ჩვენთან არსებული შიდაპოლიტი-
კური კრიზისი ამ სექტაკლის ფორმით
გამოიხატა.

— მაინც ვინ დადგა ეს სექტაკლი?
— მე ვფიქრობ, რომ ორივე მხარე
— როგორც უმრავლესობა, ისე ოპოზი-
ცია — შენატყობილად იმეძღა. სა-
ჭი იმ არის, რომ ოპოზიცია, ობიექტუ-
რად, უმრავლესობაზე უფრო მეტად
ეჭვს მხარს სახელმწიფოს მეთაურს,
რადგან ოპოზიციის მიერ გატარებული
ინტერესული პოლიტიკური ხაზი ამა-
რებს ელვარდ შევარდნას პოზიციებს.
რუსეთის პოლიტიკოსები უკვე ხა-
ზი არ არიან და ხედავენ, რომ სახელმ-
წიფოს მეთაურის ნაცვლად ოპოზიციის
პარლამენტული თუ პოლიტიკური
საბჭოები, ხედავს გაუარესდება რუსეთ-
საქართველოს ურთიერთობა. ამიტომ
ამბობ, რომ შესაძლებელია უნებურად,
აგრამ ობიექტურად, რადიკალური
თიზიზიზი გაეფუძნება აკეთებს სახელ-
მწიფოს მეთაურის პოზიციების გასა-
მარცხად.

— თქვენს პარტიას რა როლი ეი-
რება მიმდინარე პროცესებში და რა-
დენად გაქვთ გაცნობიერებული პო-
ლიტიკური პასუხისმგებლობა?

— საქართველოში მიმდინარე
პროცესების ჩვენთვის შეუასიახ
დააქვს საქართველო დადაკა კაბილე-
თის დამკვიდრების გზას, ამის წინააღ-
მდევი არა ვართ, მაგრამ კაბილე-
თის სხვაგვარად ულმობელია და თუ პრო-
ცესები თვითდინდება მეუშვეთ, თავი-
დან ვერ ავიცილებთ ძალიან მწვავე სო-
ციალურ კოლონიებს. ის, რომ დასა-
ვლეთში კაბილე-თის ძალიან სხვა
ბილი, სოციალ-დემოკრატიული მო-
ძრაობისა და მასში გაერთიანებული
მოძრაობების დიდი დამსახურებაა. სო-
ციალ-დემოკრატიის მშვიდობიანი მეთო-
დით დიდ წინააღმდეგობას უწევდა კა-
ბილე-თის და აიძულებდა მათ წასე-
ლენენ დამოუკიდებლად დასაყუდეთს ქვე-
ყნებში ამ ბრძოლაში გააერთიანებოდა
კაბილე-თის. ქართველი სოციალ-დემო-
კრატიის მისივე სწორედ ეს არის.
კომუნისტებისაგან განსხვავებით
ჩვენ საბოლოო მიზანი არა გვაქვს. ჩვენი
ფილოსოფია პრაგმატიზმი და მიუხე-
რობაა, რომ საზოგადოება სამართლიან
გახლეს. გვინდა კაბილე-თის და
კომუნისტური სისტემის დადებითი გა-
მოსვლა ერთმანეთს შევეხამოთ.

— პასუხისმგებლობის საკითხი
გამოგჩია...

— ჩვენ ოპოზიციური პარტია ვართ
დღეს, რამდენადაც აღმასრულებელ
სახელმწიფოს სოციალ-დემოკრატი-
ული პარტია წარმოდგენილი არ არის.
ჩვენი ფუნქცია გაავრცელოთ ხელი-
უფლებები მთელი ქვეყნის, რომელსაც არ
თანხმობთ, მაგრამ ეს არ გამოიწი-
ვს მხარდაჭერას. მაგალითად: ჩვენ
არს. უკვე ერთ-ერთი კრიმინალური
კლანის წარმომადგენელია, მაგრამ

არ ვიზიარებთ ხელისუფლების იმ
კერძს, რომელიც თავისი სახით ანტი-
პუბლიკურად, მხედველობაში მქვს საზო-
გარო ეკონომიკაზე მოკლე თვალთვით
გადასვლა. ჩვენ ვთავაზობთ საზოგარო
ეკონომიკაზე ჩინეთში ანტიბრუტული
მეთოდით გადასვლას — პირველ რიგში
წარმოების მართვის პრივიტიზაცია, შე-
მდევე წარმოების საშუალებათა პრივი-
ტიზაცია და ბოლოს ფასების ლიბერა-
ლიზაცია. ჩვენთან ყველაფერი პირველ
ხელზე. თავისი ორთქიდან გადაწყვე-
ტილებებისათვის ჩვენი მინისტრთა კა-
ბინეტი ვინცის წინაშეა შესწავნი. ასე-
თაა გზამ შეიძლება სოციალური აფეთ-
ქება გამოიწვიოს და კვლავ ბოლშევიკე-
ბი მოიყვანოს ხელისუფლებაში. ჩვენ
რესპუბლიკის პრაქტიკურად შევი-
ტანეთ განცხადება, რათა აღიაროს სისხ-
ლის სამართლის საქმე მინისტრთა კაბი-
ნეტის მიმართ იმ სოციალურად გაუმარ-
ტლებელი გადაწყვეტილების გამო, რაც
დაკავშირებულია პურზე და ტრანსპორ-
ტზე ფასების მომატებასთან — ეს გადა-
წყვეტილება საკუთარი ხალხის სოცია-
ლური გენოციდის ტოლფასია. ეს არის
ჩვენი პარტია და სახელმწიფოს
აქედან გამომდინარეობს.

— ბურის ფასების გაძვირებას-
თან დაკავშირებით, თქვენმა პარტიამ
ასეთი აქცია მოაწყო თბილისში: მო-
ტორიზებული გზებზე მგაფრებთ
დადიოდნენ ეზო-ეზო და ხალხს საბრო-
ტესტო გამოსვლებისაქნ მოუწოდებდ-
ნენ. რამდენად გამართლებულია ასეთი
ქმედება ისედაც გამოწვევებულ სოცია-
ლურ-პოლიტიკურ ვითარებაში?

— ამას ხშირად გვსაუბრობს სა-
ზოგადოების გარკვეული ნაწილი და
თვით სახელმწიფოს მეთაურიც. მაგრამ
ისინი არ ითვალისწინებენ ერთს — პარ-
ტიები და მათი ლიდერები მუდმივად უნ-
და მუშაობდნენ ხალხში მოსახლეობაში
აგიტაციას ჩვენ პურის ფასების აწევამ-
დევე ვუწყოდით. შეგუდონებით ვაწევ-
დით მოსახლეობას, რომ მოვიდა ეს და
ეს ბრიგადა და ვატყვებდით ზეითიდან
სუპარს ამის შემდეგ უნებურად ჩამო-
იდა ხალხი და იწყებოდა დისკუსია.

— ალბათ, კონფლიქტურ სიტუ-
აციებშიც ხელდებოდნენ თქვენი აგიტა-
ტორები...

— ექსცესებს ალბათ არ ჰქონია,
გარდა ერთი შემთხვევისა: ერთხელ და-
გვაკავა პოლიციამ და ისიც მაშინ, როცა
მათი წინააღმდეგ მანკან საქმეთა სა-
მინისტროს ბრძოლას ვუწვევდით პრო-
პაგანდას. მოსახლეობის მხრიდან ექს-
ცესები, რ მომხდარა.

— ამ ბოლო პერიოდში, როგორც
არაბრენტში, ისე პრესაში, თქვენ
ხშირად გამოდინართ სახელმწიფოს
მეთაურის გადადგომის მოთხოვნით.
რა საფუძველი გაქვთ ამ მოთხოვნას?
— დასავლეთში ოპოზიციური პარ-
ტიები იყენებენ ხელისუფლებაზე ზეწო-

წოლის ხერხს მიმდინარეობს, რათა ხა-
ზის სოციალური ინტერესები დაიცვათ.
— ნუთუ დასაშვებია, რომ ესო-
დენ სერიოზული მოთხოვნა მხოლოდ
პოლიტიკური ზემოქმედებისათვის
იყოს გამოიხმარდეს?

— ჩვენთვის მთავარია შეიცვალოს
ქვეყნის საგარეო და საშინაო პოლიტიკა,
სახელმწიფოს მეთაური გადადგება თუ
დარჩება, ეს მეორეხარისხოვანი საკი-
თხია.

— კი მაგრამ, ერთი მხრივ კატე-
გორიულად მოითხოვთ გადადგომას,
მეორე მხრივ ამბობთ, რომ ეს მთავარი
არ არის, ცოტა არ იყოს არადამაჯე-
რებელია ასეთი პოზიცია. მაინც რა
არის თქვენთვის მთავარი?

— ჩვენთვის მთავარია რუსეთთან
გამოიხმაროს საერთო ენა. ვანა არმინა
ჩვენზე ჭკვიანი უნდა აღმოჩენილიყო?

— წელს, აპრილის თვეში, თქვენ-
მა პარტიამ გამოაქვეყნა განცხადება,
სადაც ელვარდ შევარდნამ ბრალს
სდებოდა სოციალ-დემოკრატიული
პრინციპებისაგან განდგომაში. ეს ხომ
არ არის თქვენი განაწყენების მიზეზი?

— ჩვენს განცხადებაში მიუთითეთ,
რომ არ შეიძლება იდეოლოგიური მერ-
ყვობა ერთი უიდეოლოგიური მერყე-
ში. ბატონმა ელვარდმა საგარეო მინისტ-
რის პოსტიდან გადადგომის შემდეგ გა-
ნაცხადა, რომ იგი გათავისუფლდა კომუ-
ნისტური იდეოლოგიისაგან და დადგა
სოციალ-დემოკრატიულ პლატფორმა-
ზე. ამას ჩვენ მივესალმეთ. როდესაც სა-
ქართველოში დაბრუნდა, შევარდნამ
დაკავშირდა ეროვნულ-დემოკრატი-
ულ არ უიდეოლოგიურ მერყეზე, ბურ-
ჟუაზიულ პარტიას ჩვენ საკუთარი კო-
მარტიის პოლიტიკურის ყოფილი წე-
ვრის აშკარა იდეოლოგიური ამპლიტუ-
და გაავრცელოვით.

— ბოლო პრესკონფერენციაზე
თქვენ განაცხადეთ, რომ მერაბ კო-
სტავა და თვით ზვიად გამსახურდი-
აც სოციალ-დემოკრატიები იყვნენ.
ყველა-ყველა, მაგრამ ეს განცხადე-
ბა, სულ ცოტა, სენსაციურად მიიღ-
ეს.

— ზვიად გამსახურდამ უზენაესი
საბჭოს ერთ-ერთ ბოლო სხდომაზე
თქვა, რომ საქართველო უნდა იაროს
კაბილე-თისა და სოციალისტების კონ-
ფერაციის ანუ სოციალ-დემოკრატიუ-
ლი გზით. ახალგაზრდაობაში, 50-იან
წლებში, ზვიად გამსახურდამ აღადგინა
ახალგაზრდა სოციალ-დემოკრატია კა-
ვშირად. 80-იან წლებში, ეროვნულ-გან-
მათავისუფლებელი მოძრაობის ახალ
ეჭაზე გამსახურდას და კოსტავას სუ-
რდით საქართველოში სოციალ-დემოკ-
რატიული პარტიის აღდგენა. ამ მიმარ-
თულებით მიდიდა მთლიანად ჩვენი
პარტიის საზღვარგარეთის ბიუროს-
თან, რომელშიც თავი შეიკავა და გამსა-
ხურდას არ მისცა მანდატი, რადგან

ჩემი და მერაბ კოსტავას მონაცემებია
შეცხილი. გამსახურდას და კოსტავას
სოციალურად ამის ხმადაღმა თქმა არ
შემეძლო, არადა მიმანია, რომ ამ ფაქ-
ტის გამოხატულების მორალური უფლე-
ბა მქვს.

— ბატონო გურამ, მიუხედავად
თქვენი არგუმენტებისა, მაინც ვერ
გავიზიარებ, რომ ზვიად გამსახურ-
დასა და მერაბ კოსტავას მსოფლმ-
ხედველობას სოციალ-დემოკრატი-
ული პრინციპები განსაზღვრავდა,
თუმცა, სოციალური სამართლია-
ნობის იდეის ისინიც ატარებდნენ.
ასე ხელაღებით ილია ჭავჭავაძესაც
შეიძლება დავწამოთ სოციალ-დემო-
კრატიზმია, რაც, მეტი რომ არ
ვთქვათ, მკრებელობაა...

— გამსახურდას და კოსტავა პაგე-
დენ ოცი-ოცდაათიანი წლების სოცი-
ალ-დემოკრატიზმს. მათში სჭარბობდა
ექსტრემიზმი.

რაც შეეხება ილია ჭავჭავაძეს, იგი
საქართველოში ეროვნული მოძრაო-
ბის კოლორიტული ფიგურა იყო და
უიდეოლოგიის პატივისცემით სარგებლობდა
ქართველ სოციალ-დემოკრატებში. მი-
უხედავად იმ დავისა, რომელიც ილიასა
და ნოე ჟორდანიას შორის მიმდინარე-
ობდა, ილიამ ბატონ ნოეს გაზეთის რე-
დაქტორება შესთავაზა. 1907 წელს ჩა-
დენილ საზოგადოებრივ მოქალაქეობაში ქარ-
თველი ბოლშევიკები არიან დამსაშვე-
რაც დადასტურა ნოე რამიშვილის ხე-
ლმძღვანელობით შექმნილი კომისიის
დასკვნა. ბერძნულში სწორედ
ნოე რამიშვილია დააპატიმრა, მაგრამ
საქართველოში ბოლშევიკების შემოსე-
ვლის გამო იგი ვეღარ გაასამართლეს.
სოციალ-დემოკრატიის ჩვენს ფრთას
ილიას მკვლელობა საქართველოს უკა-
ნასკნელმა კომუნისტებმა ხელისუფ-
ლებამ დააბრუნა — 9 აპრილის შემდეგ.

— თქვენი პარტია, ყველა და-
ნარჩენისაგან განსხვავებით, აშკა-
რად, დაუფარავად დგას პრორუ-
სულ პოზიციაზე და ნაკლებად აქე-
თებს აქცენტს ეროვნულ პრინციპე-
ზე. ეს მხოლოდ ტრადიციით მიღე-
ბული ინერციაა თუ დასაბუთებუ-
ლი პოზიცია?

— ჩვენი თვალთახედვით ეს არის
ყველაზე ეროვნული პოზიცია. მწარე
გაყვითლებით დაგვარწმუნა ცხოვრე-
ბამ, რომ რუსეთთან ნორმალური ურ-
თიერთობების გარეშე არ გვედირსება
ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა
და დამოუკიდებლობის დაკავრავით.
ეროვნულმა წინსვლამ ისეთი პოლი-
ტიკა, რომელიც თავიდან ააცილებს
ხალხს უბედურებას. ამიტომ ვაცხა-
დებთ დაუფარავად, რომ საჭიროა რუ-
სეთთან მეგობრული კავშირი. სხვა პარ-
ტიებიც ხედავან ამას, მაგრამ არ ყო-
ფნით გაუკაცობა, რომ ხალხს სიმაღ-
ლე უთხრას.

— მე არაერთხელ მიუთქამს, რომ
საქართველოში მრავალპარტიულის
ნაცვლად მრავალპარტიული სისტემა ჩა-
მწყობდება. ეს იმას ნიშნავს, რომ ბევ-
რი პოლიტიკური პარტია ეროვნულის
ჭაობში აღმოჩნდა. ამ მხრივ ჩვენ გვე-
მაყება, რომ ვართ ღარიბები, მაგრამ
პატივსენი.

დიახ, ჩვენ აღმოვჩნდით ერთადე-
რით პარტია, რომელმაც პარტიული
მიზნებისათვის სთხოვა ხელისუფლე-
ბას კრედიტი. სამწუხაროდ, ეს კრედი-
ტი ვერ მივიღეთ, რადგან ბანკს ვერ
წარუდგინეთ საგარანტიო წერილი.
როგორც შემდეგ გაგიგეთ, საგარანტიო
წერილი შავ ბაზარზე ღირებულა კრე-
დიტის თანხის ოცი პროცენტი. ასეთი
ნაღდი თანხა არ გვექონდა და კრედიტის
რეალიზება ვერ მოვახერხეთ.

რაც შეეხება ჩვენს სახსრებს, გე-
ტყვით, რომ გარკვეული შემოსავალი
გვაქვს გაზეთიდან, ეუშვეთი შერნალ
„სოციალ-დემოკრატს“, საზღვარგა-
რეთ ეუშვეთი შერნალს „ჩვენი დრო-
შა“. ძალიან გვეხმარება საზღვარგა-
რეთის ბიურო.

— რუსეთიდან თუ იღებთ და-
მარგებს?

— სამწუხაროდ, რუსეთში არ
არის ძლიერი სოციალ-დემოკრატიუ-
ლი პარტია, რომელიც ამას შეძლებდა.
ხშირად ჩვენ უფრო ვენმარებიტ მატე-
რიალურად ჩვენს რუს კოლეგებს, გა-
ვეუზავებთ სხვადასხვა ტექნიკური სა-
შუალებები.

— როგორ აფასებთ დღეს არსე-
ბულ პოლიტიკურ პარტიას მოღვა-
წეობას და ვინ მიგანიათ საქართვე-
ლოში წამყვან ძალად?

— თავისი აქტიურობით დღეს
ორი-სამი პარტია გამოირჩევა. ესენი
არიან: რესპუბლიკური პარტია, ერო-
ვნულ-დემოკრატიული პარტია და მოქა-
ლაქეთა კავშირი. მაგრამ მიმანია, რომ
მოქალაქეთა კავშირი, როგორც პარ-
ტია ჯერ არ ჩამოყალიბებულა. სხვათა-
შორის, არის სამართალდამცავი ორგა-
ნოების გარკვეული მონაცემები, რომ ამ
პარტიის ერთ-ერთი ფრთა, კერძოდ
„მწვანები“, კორუფციაში ჩაფუძლი,
ეს არაერთხელ აღნიშნა თენგიზ სიგე-
ამც. საეჭვოა ედა-ს წარმომადგენელ-
თა „მოღვაწეობა“ საბაჟო სამსახურში,
ამგვარი ბრალდება მათ პარლამენტის
საიკემა წაუყენა. რესპუბლიკური პარ-
ტიის ერთი ნაწილის — სახალხო
ფრონტის ფინანსურ დარღვევებს პრო-
კურატურა იძიებს. ბევრ სანტერესო
ფაქტს გახსნის დეკლარაციის ე.წ. საქ-
მე. ყველაფერ ამას სახელმწიფოცა
დამსაშვე, რადგან თვითდინდება მი-
გვებელი მრავალპარტიულობა.

საქართველოში მომავალი ექნება
იმ პარტიას, რომელიც CHF-ში ყოფ-
ნის მომხრეა და შერეული ეკონომიკის
პრინციპებს იზიარებს. ამიტომ მრავალ-
პარტიულმა სისტემამ ჩვენს ქვეყანაში
უნდა მიიღოს ამერიკული ორპარტიუ-
ლი სისტემის სახე. ეს მე იდეალურად
მიმანია საქართველოსთვის. მრავალ-
პარტიული საპარლამენტო არჩევნების
ჩატარება კი ვიდრე არ აღაფრთხილებს
შეკრიბილ კლანებს, შეცდომად
შეგანია.

ესაუბრა

კაპიტან მუხამია

U4P369=11

13 იანვარი, 1994

აქ ლაპარაკი არ გვექნება იმ სამხრეთ-აღმოსავლეთ საქართველოს, როცა აპილირებული პოლიტიკოსები ზღვარს გადადიან და ერთმანეთს დაუნდობლად შეურაცხყოფენ. ეს, უმეტეს შემთხვევაში, პირადული აგრესია გახლავთ და არა ლიტერატურული. მინდა ორიოდ სიტყვა მოგახსენოთ იმ აგრესიაზე, რომელიც მკითხველის მიმართ ხორციელდება.

მკითხველის მიმართ განხორციელებული ლიტერატურული აგრესია, როცა, ვთქვათ, ადგება ნობელიანტი იოსიფ ბროდსკი და დამცინავი ქირქილით მოიხსენიებს პუშკინს, რომელსაც რუსეთის უდიდესი პოეტის სახელი მხოლოდ იმით მოუპოვებია, რომ, თურმე ნუ იტყვიო, მეტისმეტად იოლი აღსაქმელი და ამდენად, ყოველგვარ სიღრმეს მოკლებული ყოფილა. დაუფეთ, იოსიფ ბროდსკის მართლა არ მოსწონს პუშკინი, რა საუბრეა? — ლო იყო ამის აფიშირება, ხოლო თუ უთქმელობა არასდროს არ შეეძლო, ის ხომ შეეძლო, კორექტულად, ეთქვა, შეურაცხყოფელი სიცილ-ხიზნითის გარეშე? იოსიფ ბროდსკი, როგორც ამბობენ, საკმაოდ პრაქტიკული და თავდაჭერილი კაცია, იმპულსური გამონათქვამები ნაკლებად ახასიათებს. იგი, ალბათ, არც ისეთი მიამიტია, არ იცოდეს, რომ პუშკინის სახელს ამით ვერაფერს დააკლებს. იოსიფ ბროდსკი მკითხველი საზოგადოების მიმართ ახორციელებს ლიტერატურულ აგრესიას და, აი, რატომ? რუსეთის ლიტერატურულ წრეებში მის პოეზიას მაინცდამაინც დიდი ენთუზიაზმით არ ეკიდებიან. მიანჩიანო, რომ იგი განათლებული, კარგი ტექნიკით აღჭურვილი ხელოვნურად გამოყვანილი პოეტია და რომ ნობელის პრემია მიანიჭეს არა როგორც გამორჩეულ პოეტს, არამედ როგორც პოლიტიკურად შევინოებულ ებრაელს, ტოტალიტარიზმის მიერ მთელი რეპრესირებული პოეზიისადმი პატივისცემისა და თანაგრძნობის ნიშნად, და ძალიანაც კარგი, თუ მიანიჭეს. „ბროდსკი რომ გაეაქციეთ, თურმე ნობელიანტი დაეკარგეთ“, შესწივებს ერთ ცნობილ კრიტიკოსს. „კი არ დაეკარგეთ, მოვიპოვეთ, — უპასუხა კრიტიკოსმა, — რომ არ გაგვექცია, მისცემდნენ ვითომ ნობელის პრემიას? და როცა იოსიფ ბროდსკი დაცინვით იხსენიებს ყველაზე დიდი ბუნებრივობით დაჯილდოებულ რუს პოეტს, ამით — არაორაზროვნად მიგვანიშნებს, რომ ის, რასაც მას, იოსიფ ბროდსკის, ხელოვნურად გამოყვანილობაში უთვლიან, სინამდვილეში არის უბირი მკითხველისათვის ძნელად მისაწვდომი სიღრმე, და რომ იგი, იოსიფ ბროდსკი, ის შემოქმედია, რომელსაც შეუძლია და უფლებაცა აქვს, პუშკინს თავში ნაუჩაქუნოს. თვითონ პუშკინს ლიტერატურული აგრესია არასოდეს დასჭირებია, აი, ბროდსკის კი, მიზეზთა და მიზეზთა გამო, დასჭირდა.

მკითხველის მიმართ განხორციელებული ლიტერატურული აგრესია, როცა ჩვენი ერთი ნიჭიერი პოეტი თავის ყოველ რითმიან ლექსს თავზე უჭყველად წაანერს — „პრიმიტივი“ („სვეტიცხოვლის პრიმიტივი“, „ნაღვლიანი პრიმიტივი“ და ა.შ.), რითაც არაორაზროვნად მიგვანიშნებს, რომ პრიმიტიულია არა მხოლოდ მისი ეს რითმიანი ლექსი, არამედ რითმიანი ლექსი საერთოდ, და რომ მისი დღევანდელი გადასახედოდან, რაც კი ოდესმე დედაშინის ზურგზე რითმიანი ლექსი დანერგია, ისევე მდარედ გამოიყურება, როგორც იოსიფ ბროდსკის გადასახედოდან — პუშკინი. შედარებით უფრო მოკრძალებული აგრესიაა, როცა იგივე ნიჭიერი პოეტი გვიცხადებს, რომ რუსულ პოეზიაში არსებულ გზათა შორის (პუშკინის, ბოლოსა თუ სხვათა და სხვათა)

ყველაზე ჭეშმარიტი გზა, გზა დიდი ველიმირ ხლენიკოვისა, რუსებს ჩვენი ნიჭიერი პოეტისდა გასაკვირად, სრულიად შეუფასებელი და დაუფასებელი რჩება. „თქვენ, ქართველები, სწობები ხართ“, — ხშირად გვიმეორებდა ერთი უცხოელი ქართველოლოგი, — „გყავდეთ ისეთი პოეტი, როგორიც გრიშაშვილია, და ზოტას ასხამდეთ გალაკტიონ ტაბიძეს! რამდენჯერმე ნაუყრუეს საყვარელ სტუმარს და, რაკი თავისი არ მოიშალა, ბოლოს უკადრეს: „ჩვენო ძვირფასო და ხელისულ-საგოგმანებლო კაცო, შენ ისეთი ქართულიც არ

1960 წელს „ფრანგული პოეზიის მკვლევარი“ (გამოცემის სახელია). ამ ამბავმა, როგორც ჩანს, ერთობ გაანაწყენა სენ-ჟონ პერსი და, როცა იმავე, 1960 წელს, უკვე სუპერვილის გადაცემაში შემდეგ, ეს ტიტული პერსს მიენიჭა, მან იგი ამრევით უარყო. მართალია, პერსი მთელ მსოფლიოში ცნობილი პოეტია, ვიულ სუპერვილის სახელი კი ცოტა ვინმეს თუ გაუგონია, მაგრამ ფრანგებმა (ისევე როგორც ჩვენ ყველამ) თვითონ უკეთ იცნა, რაც მათ ენობრივ სამყაროში ხდება. სხვათა შორის, ბევრად ადრე, 30-იანი წლების

ბოლოს, ფრანგი პოეტების შესანიშნავ მთარგმნელს ბენედიქტ ლევიცის საქართველოში სტუმრობის დროს როცა პიოტეს, თავისი ფრანგული პოეზიის ანთოლოგიიდან (XIX-XX საუკუნე) ყველაზე მეტად რომელი ლექსი მოსწონდა, მან სუპერვილის ლექსი დაასახელა — „ირემი“.

მოკლედ, იმის თქმა გვი-

ნდა, რომ „თანამედროვე-არათანამედროვეს“ ძახილით ძალიანაც არ შეგშინდებით და მკითხველსაც, დიდის მოკრძალებით, ამასვე ვურჩევთ, რადგან თანამედროვეობის სახელით მკითხველის ტერორიზება ყველაზე ნაცადი ხერხია და საკმაოდ სწორი. ადამიანი ამით იოლად ფრთხება — „ვაიმე, ნუთუ დროს ჩამოვრჩი?“ — და ძალაუფლებურად იჯერებს იმას, რასაც სხვა შემთხვევაში ძნელად დაიჯერებდა. პრავალი პოეტური სიხალე პირნმინად ვინს ბუნებრივად გამოძინარეობს და აქ ბევრი წინაუკმობა ხდება. მეოცე საუკუნის დასავლური პოეზიის თავბრუდამხვევი სინტაქსური სიხალეები ჩვენში რუსთაველმა, თვითმუხარაზ პირველმა და გურამიშვილმა სავსებით ამოწურეს. ასევე, ძველი დასავლელი მგოსნების ზოგიერთი პოეტური აღმოჩენა ჩვენს ენაში ულტრათანამედროვედ გაიხშის.

„თანამედროვე-არათანამედროვეს“ ძახილი ჩვენი ძველი სენია. ვაჟა-ფშაველას სიცოცხლის ბოლომდე „ჩამორჩენილსა“ და „არათანამედროვეს“ უწოდებდნენ. უკიენებდნენ „ახლებურად“ ეწერა, დაახლოებით ისე, როგორც მისი „სახელოვანი თანამედროვე“, ერთ-ერთი პირველი ნობელიანტი სიული-პრუდომი წერდა — ერთ დროს ძალიან მოდური, დღეს სრულიად მივიწყებული ფრანგი პოეტი. ვაჟა ის კაცი არ იყო, ნირი ადვილად შეეცვლეინებინათ, მაგრამ გული კი ბევრჯერ ატკინეს.

მკითხველის მიმართ განხორციელებული ლიტერატურული აგრესიები ყველა შემთხვევაში ერთ მიზანს ისახავს: გაგვიბაბრუნოს ის, რაც მოგწონს, და იძულებითი წესით მოგანონოს ის, რაც არ მოგწონს, ან „არასაკმარისად“ მოგწონს. მე, ჩემდათავად, ამდაგვარი აგრესიები გასაღმარი საქმე მგონია. დასავლელი ლიტერატურათმცოდნეები კი ამტკიცებენ, რომ ეს არც ისე უწყინარი მოვლენაა და, რომ ამ აგრესიების შედეგად, პოეზია დიდძალ მკითხველს კარგავს: ადამიანს არწმუნებენ საკუთარი გემოვნების სიმდარეში, მაგრამ რასაც ძალით აწონებენ, ვერა და ვერ მოუწონებია, პოდა, მანაც გადწყვიტა, რომ ეს მისი ჭკუის საქმე არ ყოფილა, და ყოველგვარ პოეზიაზე, ძველებურზეც და ახლებურზეც, გული აიყარა. თურმე არსებულა ფორმულები — ემოცია პულს ინტელექტი მინუს რაღაცა და ზედაც მათემატიკური ნახაზი. მას კი პოეზია სხვად არაფრად, უბრალოდ „გულიანად“ უნდოდა.

მე, ჩემდათავად, მაინც ჩემს აზრზე ვდგავარ და ამგვარ აგრესიებში სამშის ვერაფერს ვხედავ, რადგან დასაკარგავი მკითხველი ჩვენ უკვე აღარა გვყავს, იგი ჩვენმა გაკლასიკოსებულმა (სხვათა შორის, უკლებლივ რითმოსანმა) პარტპოეტებმა ჩვენს პოეზიას დიდი ხანია რაც დააკარგვინეს. თანაც ისეთი ტოტალური აგრესიების ეპოქაში გვიცხოვრია და დღესაც ვცხოვრობთ, რომ ლიტერატურული აგრესიის მიმართ თბილი გრძნობითაც ვიშჭყალები: რაც არ უნდა იყოს, იგი მაინც ლიტერატურის ბრძოლაა ლიტერატურასთან, თუნდაც საწოთირო სერსებში მიმდინარეობდეს.

ვალერიან მიქაძე

სადღეისო პრობლემა

ლიტერატურული აგრესია

იცო, ამ საქმეში კანონმდებლად გამოგადგე“. მაგრამ ჩვენს ნიჭიერ პოეტს ხლენიკოვზე გული ძალიანაც ალბათ არ ეთუთქება, მას უფრო ის ამბავი ადარდინებს, თუ რატომ არ ფასობენ ჯეროვნად მისი ურიტმო ლექსები (სხვებისა აკი ფასობენ). ტომას ელიოტს, როგორც საქვეყნოდ ცნობილია, ურიტმო ლექსის დიდი გამოცდილება ჰქონდა. იგი მიიჩნევდა, რომ ვერლიბრს მეტად სპეციფიკური პოეტიკა და ოსტატობა სჭირდება, — რითმის დანაკლისი აბსოლუტურად არ უნდა იგრძნობოდეს. „ნამდვილი ვერლიბრი მე ძალიან ცოტა შემეხედრია, — განაგრძობს იგი, — „ნერენ ურიტმოს კი არა, რითმანაკულ ლექსებს, სადაც ყოველი სტრიქონის ბოლო სიტყვა თავის დაკარგულ თანამეწყვილს მაღალი ხმით მისტირის“.

მკითხველის მიმართ განხორციელებული ლიტერატურული აგრესია, როცა საჯაროდ გამოდის ჩვენი ცნობილი, დიდად პატივცემული ქალბატონი და კატეგორიულად გვიცხადებს, რომ საქართველოში არის სამად სამი თანამედროვე პოეტი, ყველა დანარჩენი სრულიად არათანამედროვეა, მერე კი ამ საკითხზე იწყებს ვრცელ და საკმაოდ დაულაგებელ მსჯელობას, საიდანაც ირკვევა: 1. თანამედროვე ენოდება ისეთ პოეტს, რომელიც მას მოსწონს; 2. იყო თანამედროვე, ეს ძალიან, ძალიან კარგია; 3. იყო არათანამედროვე, ეს ძალიან, ძალიან ცუდია. მას რომ პირდაპირ ეთქვა, საქართველოში სამად სამი პოეტი მომწონსო, სალაპარაკო არაფერი იქნებოდა, მაგრამ მისი გემოვნებისა და არჩევანის შეუმდარობა შესაძლო იყო არ გვერწმუნებინა, ახლა კი მეტი რა ძალაა, უნდა ვირწმუნოთ. ქალბატონს, რამდენადაც ვიცით, შეუძლია რომელიღაც ევროპულ ენაზე (ცხადია, შიგადაშიგ ლექსიკონის შეშველიებით, როგორც ჩვენ ყველას) წიგნი თუ ჟურნალი წაიკითხოს. ამის წყალობით მან ამომწურავად შეიცნო, რა არის პოეზია და რას ნიშნავს, იყო თანამედროვე. მაგალითად, მან დანამდვილებით იცის, რომ თანამედროვე ფრანგი ან ამერიკელი პოეტი სავსებით თანამედროვეა, თანამედროვე რუსი პოეტი კი — არც ისე. ჭეშმარიტად თანამედროვე პოეტი მხოლოდ ვერლიბრით რომ უნდა წერდეს, ეგვეც მშვენიერად ესმის, თვითონ ვერლიბრი კი — არც ისე.

ერთ-ორ უცხო ენაზე (ცხადია, შიგადაშიგ ლექსიკონის შეშველიებით, როგორც თქვენ ყველას) წიგნის თუ ჟურნალის ნაკითხვა ჩვენც შეგვიძლია, ჭეშმარიტად ჩვენც საესებით თანამედროვენი ვართ და თავს ნებას მიცემთ, განვაცხადოთ: ტყუილად გვარწმუნებენ, თითქოს მაღალი დონის (და არა დილექტანტურ) დასავლურ პოეზიას ტოტალური ურიტობა სჭირდეს. რითმიანი და ურიტმო ლექსი მუდამ საკმაოდ მშვიდად თანაარსებობდა, ხშირად ერთი და იმავე პოეტის შემოქმედებაშიც, და პოეტური სიხალე-სიძველე ამით არახლდეს განსაზღვრულა. საფრანგეთში, ვთქვათ, ძირითადად რითმიანი არავინ ყოველთვის ნოვატორ პოეტად ითვლებოდა, ძირითადად ურიტმო ვიულ სუპერვიელი — ძველებური ყაიდის პოეტად. თუმცა უკანასკნელისათვის ამ „არათანამედროვეობას“ ხელი სრულებითაც არ შეუშლია,

9

რას ჩაიო.
ჩაიო უფლებათ...

ცხოვრობს თბილისის ერთ-ერთ უბანში რვა ათეულ წელიწადს მიღწეული თხელი, ხაფიზი ქალი, რომლის ჯანს სიმართლედ და ცხოვერთ თვალის ცოცხალი მოსაოხრად დაგვიწყებთ მის ახალს. როცა საუბრისას თვალს თვალში გაგიყრით, იტყვიან, რომ იგი ხოცოდ დიდ შინაგან ძალას უფლობს. „ხომ ხედავ, როგორი ვარ, რომ შემიბერო, გაუფრინდები, მაგრამ კერძო ვარ, კერძო, დღედაღამს მორჩილი ბუნება მაქვს და მამაჩემის მებრძოლი ხასიათი“.

ერეკიბებს... დღევანდლობა უარესი მანქანა... (დ.კ.-ის წერილიდან, რომელიც არ დაბეჭდილია). არც ახდენს თქმას ვაძირებდით ქალბატონ ლიზაზე, ეს ისე, ხომარა მითანა, ჩვენი წერილი კი, მისი სურვილიდან გამომდინარე, ხელს სხვა თემას ესება, კერძოდ? ვინც ლიზა ვახვამიშვილის იტყობს, ისიც ეცოდინება, თუ რამდენი ჯაფა გახსნა ამ ქალმა იმისათვის, რომ წლების განმავლობაში ტაბუდებული პიუტის, მისი მეგობრის, ადამ ბობლაშვილის ნაწერებს დღის სინათლე ეხილათ. „50 წელი ვინახე მისი ნაწერები... როცა ადამ ბობლაშვილის დედა, — მარიამ ცხიშვილი გათავისუფლეს, მე მარიამთან ზემო ადგიანში ჩავდი, ერთხანს მისი შვილის ნაწერების შესახებ (იქ ჩასვლამ ხარისკო იყო), ადამის დედამ მაპაჟა: „შენ გაიდი ჩემს შვილს თავისი ნაწერები, ის შენთან უნდა იყოს...“ (საბუე წერილიდან).

ჩვენს ისევე გაუჩაღდის დროში არ შეიძლება ქართველებმა ერთმანეთის მისართ ბაღდაში კანთონით, სამართლიან და მკაცრ აღზრდების (იგი წლების განმავლობაში ასწავლიდა ქართულ ენას და ლიტერატურას) მატყეების დიდ უნარი რომ აქვს, არაერთხელ დაგვწყენდი მისი ხაზებიდან, მაგრამ ტკივილი, რომელიც მაიჭენებს ადამ ბობლაშვილის წიგნის გამოცემის გამო, ვერ აიტანა ქალბატონმა ლიზამ და ამიტომაც მოვიდა იგი რედაქციაში. შეუძლებელი იყო, ქალბატონი ლიზახათვის უარი გავთქვა და მისი საწუარი გულთან ახლოს არ მოგვეტანა, ამიტომაც მოკლედ გაცანთილი საქმის ვითარებას: „1993 წლის ბოლის გამოვიდა ადამ ბობლაშვილის წიგნი — ადამ ალგანელის სახელით, წიგნის სათაური — „გრიგოლი, იყვენ“ — ესაი სიტყვებია სათაურად გამოცემული. გასარკვევია, ქართულ პრესაში ადამ ბობლაშვილის რა ნაწარმოებებიც გამოქვეყნდა, ყველა ჩემი არქივიდან გავიდა, ადამ ალგანელის წიგნს აწერია: „შემდგენელი არსენ შევლაშვილი რედაქტორი: როსტომ ჩხეიძე...“ წიგნის გამოცემის ყველა პირობა დარღვეულია... ბატონი არსენ სულაქაური იყო წიგნის შემდგენელი, რედაქტორი, წიგნის მოწინავე წერილიც მისი იყო უნდა ყოფილიყო... ერთადერთი პიროვნება, რომელსაც ვინმე ადამ ბობლაშვილის ხელნაწერები წიგნის გამოცემისათვის იყო ბატონი არსენ სულაქაური, რომელსაც ჯერ კიდევ 1972 წელს მიიხრა: „მოიტანე ნაწერები, მე დაბეჭდე...“ არაფრისა არ შემიძლია — ეს ლიზა, როცა ადამ ბობლაშვილის ტაბუ ედო, დღეს ყველამ იცის, რომ 1989 წლიდან ადამ ბობლაშვილის ნაწერები „მნათობში“ ხისტემატურად იბეჭდებოდა.

... მე არ ვიცი, რა შეუძლებელია წიგნის შემდგენელ-რედაქტორებმა ბატონ არსენ სულაქაურს, კაცს, მხოლოდ, რომ შენათვის შედეგად უნდა იქნა ბატონის არსილი რედაქტორობაზე, მანამდე, ვიდრე ბატონი არსილი გაიგებდა ყველაფერს, არსენ შევლაშვილის ვებზე მეთრე წიგნის მახალას მოცემით, თვითნებ ახლა ბატონ არსილიან უხერხულ მდგომარეობაში არ ჩამყენიო-მეთქი... არ გასჭრა, მამის ჩემს უსაყვარლეს პიუტს ბობლაშვილის მივეცი... ყოველივე ამის შემდეგ, ვაძულებ არსენ შევლაშვილს, მიუტანა შინიდან ჩემს მიერ გადაცემული მახალი, მამის დავრწმუნდი, რომ ყველაფერი გადაბეჭდილი პირობითაა. ჩემი ყურადღება მიიქცია ერთმა გარემოებამ: არსად არ დაბეჭდილია და პირველად უნდა ეხილა დღის სინათლე ლექსები: „აი გაქვრდი“; „თოვლის ნამქერა“; „ერთის ფრთის დამეში“; „საგაზაფხულო უსტარო“; „საგაზაფხულო ფიქრები“; „ჩემი გაზაფხული“; „დავუზარაბი კოშკი“; „ქართლის მატარებელი“.

ჩვენს გასული წლებში „მნათობში“ რაი დიხმარებენ? წიგნები, მათა ტის ლიზას, მტკუნა-მართლიან კი მოგვსენებთ, ყველაზე უკეთ საგანისაგან... ქალბატონ ლიზახათ სულ სხვაგვარ საუბარს კაპირებდა, მანდოდა, რაც შეიძლება ბევრი რამ მოეთხოვო თავისი ბავშვობის მეტაბარზე, რომელიც გატარებული წლებიც, როგორც თავად ამბობს, „ჩემი ცხოვრების განუყოფელი ფერცლებია, სიხარულითა და ვაი, რომ შინაშიც სავსე“, მანად ლად მოესია მესიყვრებაში ჩარჩენილი ყბაყვადობის ისეთი მოგონებები, როგორც, მაგალითად, აი, ეს არის: „ერთიერთშირის ჩემი ხაზუკარი წიგნი იყო, ერთი-ორჯერ ლიზაში მინდობის ცვალოდ ჩვენი წიგნი ადამის, მე არაფერი ვუთხარი, მერე, როცა ერთხელ მითხრა, რა გეჯავრებო, ეუპასუხე: უტყვინო კაცი და დამეჭნარი ყვავილი-მეთქი, ბევრი იცინა“, ან კიდევ: ცრემლმორეული თვალებით გახსენებული: „1941 წლის 14 ნოემბრს თბილისის საღვთრიდან გასაცდია თელავში... 1941 წლის 22 დეკემბერს და ვინახე ტრამვიდან ჯორჯიაულის ქუჩის კუთხეში, იქ, სადაც ბაღი იწყება, მერე აღარც მინახავს...“

ნიკო ჯანჯალაშვილი

დისკუსი

სამართლებლო

თემატიკა

მ.ნ. ნიკოლაძე

ჩანს, ეს სახე სეციალურად ამისთვის იყო მოწოდებული, გასმა ოცნებათა მსხვერვის ერთგვარი ხმა, რასაც უცნობის მიწვევებულ რეაქციას მოჰყვა: — თქვენ ხომ ქეშარიტად ვიღებთ ორანელიძე ბრძანებით? ძალიან გახოვო, ნურაფერს დამიშალავთ, მე ყველაფრისათვის მზად ვარ. — რა თქმა უნდა, ვიღებთ ორანელიძე ვარ, სხვა ვინ უნდა ვიყო? — არა, როგორ არა, შეიძლება, მაგალითისათვის, იყოთ ვიტყვით, დე სიკა ან, რა შავი პასუხი და, ფსევდო-ლოგინი, ამქვეყნად ყველაფერს უნდა მოელოდე კაცო. — სწორი ბრძანებით — გაცინა პროფესორს. — მაგრამ მე ნამდვილად ვიღებთ ორანელიძე ვარ — ამპროცენტანა. პროფესორი ძალიან კმაყოფილი იყო, რომ თავადაც დაიწყო ხუმრობა, ახალგაზრდა რადიკალურად დაწერა. — გადასარევი საშაშრობა, — თქვა მან და კიდევ ერთი ნების ნაქერი გადმო, — აქ წამოსვლისას ძალიან მჭონდა განსაკუთრებით საშაშრობის იმედი — დიდიოგ ძალზე უწყობს ზელს, სიტუვამ მოიტანა და, დღეს კიდევ შეიძლება საშაშრობის ქაბა, აი, ხვალდან კი — არაფრისდიდებით. — რატომ? — წამოსვდა პროფესორს. — როგორ, არ იცით? წელს ზეთშაბათიდან კვირის ბოლომდე საშაშრობის ქაბა სასტიკად — არ არის რეკომენდებული, დაბეჭივებით დაბეჭივებით ნაწლავის ანთებას იწვევს. — თქვენ სრულ კუთხე ხართ? — იყვია პროფესორმა, — რა გინდათ ჩემთან? კარლო უ სახელდებულმა მალსტუხი შეისწორა, კოსტუმის შუა დილი შეიკრა, წარმოსახვითი კუდი გაიჭინა, ბატონ ვილქელმს გაუთვლიდან აღებული თაფლი მიჰყოფდა და მომაცდინებელი კეთილგანწყობით უთხრა: — ეს თქვენ გავუთვინო, მიიღეთ ჩემგან გულმოდგინედ, ძვირფასო მამა. მორე გაოგნებამდე პროფესორმა ელვის უსწრაფესად უცოდველ წარსულს გადახედა, საცქერო გერაფერი აღმოაჩინა და მხოლოდ ამის შემდეგ არანახულად გაბრუნდა, ის მზად იყო თავისი ხელით მიეგრჩო მოძალადე, მაგრამ როგორღაც თავი შეიკავა და წყნარ, სერიოზული ხმით თქვა:

ვიზიტი

— მე არა შევას არავითარი ვაჟი, საერთოდ არ შევას შეილი, მე არ ვაძირებ უსაბულოდ თქვენი უმავასო საქციელის უფრებას და საერთოდ, თუ ახლავე არ წახვალთ, ბოლოცა გამოვლახებ, თქვე მე-20 საუკუნის ინკვიზიტორი თქვენა. — კი მაგრამ, მე ხომ არაფერი დამიშავებია? საშაშრობო კი მოვარდით, ან რა საკადრისა, ვილქელმ ბატონო, უსაბულოდებლად მოხუცივით რომ იწვევლებით, ბეზაჩემი ასეთ შემთხვევაში. — ჩანდაბამისი გზა გქონიათ თქვენც, ბებოთქვენსაც და მთელს თქვენს საგარეულობაც, თუნდაც რიურეიკი იყოთ, — კლავ ხაზგასმული სიმშვიდით თქვა პროფესორმა და ადგა, — გთხოვთ ახლავე მიზრძანდეთ! — თქვენ სულ არ გქონიათ წარმოდგენა ჩემს ნათესავებზე, თორემ ამგვარ სიტუაცებს არ იკადრებდით, — იყვინა ზემოთქმული კარლომ. ვილქელმ ორანელიძემ სერიოზულად დაიწყო ღიქრი — დაერღია თუ არა ცნობილი პირიცოც, კარაკაც ჰქალაქ. — თუ თქვენ არ წახვალთ მე შეიძლება მოკლათ, — სასოწარკვევით თქვა მან, — ღმერთი არა გწამთ, წადით აქედან! — ერთი მეზობელი შეავდა, ევლმინდორი ერქვა სახელად, უცნაური სახელია, არა? — წადით-მეთქი, წადით! — მოდა ეს ევლმინდორი მეზობეობა ბავშვობაში — არ იყო უკეთუ კაცი, სხვათა შორის, — „შვილო, კარლო! სანამ დაწყებულ საქმეს ბოლომდე არ მიიყვან თავი არ დაანებო!“, ეისნებნ რა ბატონი ევლმინდორის შარავანდელით მოხილ სახეს, ეცეც ეს რა არის? ფეხბურთი დაიწყო? კარლომ სასწრაფოდ დაანება თავი პროფესორთან დისკუსიას და ტელეფონის მოქალა, ბატონმა ევლქელმმა ზელი ჩაქნია, რომელიც კინად სტუმარს მოხვდა, მალე მასიმბელიც ჩამოქდა, სრული აპათია დაეუფლა, იგი ახლა კარლოს სახლის ნაწილად აღიქვამდა და შეიძლება ითქვას, აღარც კი აღიზანებდა მანცა და მანც, უფრო სწორად, გაღიზანება და აპათია ერთმანეთს აწონასწორებდა, პროფესორიც თანდათან ფეხბურთმა ჩაითრა. — დღესაც რომ წავაგოთ, სულ წახდება საქმე, — თქვა კარლომ. პროფესორს ხმა არ ამოუღია — პასუხის გაცემას სტუმარი, ცხადია, შერეებდა მოჩვენა, რამდენიმე წუთი გავიდა. — სად ურტყამს, სად! — დაუვირა კარლომ და თანაგრძნობისათვის პროფესორს გადახედა — ეისაც მოეპრიანება, ყველამ ჩვენი გულის გასახეობად ფეხბურთი უნდა ითამაშოს, კაცო!

— აბა! — დათანხმა პროფესორი, ერთმანეთს გადახედეს, კლავ ტელეფონის მიზრდუნდნენ. თამაში დაიძაბა, ტელეფონურებლები წინ მიიწვედნენ ეკრანზე, ლამის შოგ შევიდნენ, ახლა ისინი მხრებით ეხებოდნენ ერთმანეთს, ერთი-ორჯერ სიგარეტიც გააბოლეს — კარლოსას ეწეოდნენ, ოთხმოცდამესამე წუთზე მოწინააღმდეგე გუნდის კარში ბურთი გავიდა. — გოლი! — დაიღრამეს ბატონმა ვილქელმმა და კარლომ და ერთმანეთს გადაეხვივნენ, თამაშის დამთავრებამდე დარჩენილი შვიდი წუთი დიდად ჰარმონიულად გაატარეს, ბატონი დამთავრდა. — მოვიგეთ, — შეაქამა ნანახი კარლომ. პროფესორმა ქვემოდან ახედა უზროტო თვალებით, თაფლი მოქნა, ახალგაზრდას გაუწოდა და შემრიგებლური კალთით უთხრა: — წადი ახლა სახლში, კარლო, ვინ იცის, ბებია ფანჯარასთან დგას და მოუთმენლად გელოდება, ცოდვა მოხუცი, შენზე ამოსდის მზე და მთვარე — სხვა ცნობილი მნათობებიც, შენდა ხარ ახლა მისი სასოება და ნუგეში — ნუ გაანერვიულეს. — რაოდენ სწორი ბრძანებთ, — სხვაგვარად გამოცოცხლდა კარლო, — ბებიაჩემმა მითხრა, სანამ ნათელ მასუხს არ მომიტან, ფანჯარასთან დამდგამი და შენი მომლოდინე არა ვარო და, აბა — მოულოდნელად სტუმარი მუხლებზე დაეცა — მეც უმორჩილესად გთხოვთ ჩემი სათაყვანებელი არსების, თქვენი უმშვენიერეს ქალიშვილის ზელსა და ყველაფერს დანარჩენს სანამ პროფესორი ყოფილ პირს გააღებდა, კარლომ სასწრაფოდ დაამატა: — ძალიან გთხოვთ, უარს ნუ მეტყვით, მე და თქვენს ქალიშვილს უკვე ერთი კვირა ერთმანეთი გვიყვარს. ბატონ ვილქელმს რომელიღაც უცნობი, შეიძლება ითქვას ტროსკული, განწყობილება დაეუფლა, რომელიც გამძვინვარების, გაოცებისა და შემოუთების ნაერთი იყო. პროფესორის გული დაწყდა, რომ ამ ნაძირალას წუთის წინ თავაზიანად დაელაპარაკა, ყოველგვარ შემდგომ მცდელობას რომ გარკვევით დასმოდა წერტილი, ორანელიძემ დამარცხებით თქვა: — ამ სახლში უკანასკნელი ორი საუკუნის განმავლობაში გასათხოვარ ქალიშვილს არ უცხოვრია და თუ უცხოვრია, ჩემი არ ყოფილა, გესმით თქვენ? არა შევას მეთქი არავითარი ქალიშვილი არავინ არა შევას! — თქვენ ხუმრობთ? — ურულ იყობა ახალგაზრდამ, — არ შეიძლება, რომ ქალიშვილი არ გყავდეთ,

არა, ეს უბრალოდ შეუძლებელია მეც ხო... — და შევითრე ვინმე? — ეს ვის გადავეყარე, კაცო! შეილი, თავი დამანებე, ამ თემაზე ისევე როგორც სხვაზე, შენთან ლასარაკიც კი არ მსურს ბოლოს და ბოლოს ჩემი საქმეა მეუღლეს ქალიშვილი თუ არა. — აბა, ესე იგი, მანც გუავთ, რა გულის მიზეზი ქავდით? — ყმაწვილო, ცოდვა არ ჩამადენინო! — ამოღილი ბატონი ვილქელმი, — და ისიც იცოდ, ქალიშვილი რომც შეავდეს, შენნარი უმასუხისმგებლო თავხედს მანც არ გაუტანდი! — მასუხისმგებლო თავხედები მეტად მოგწონთ ხომ? კი მაგრამ, რას მიუწებთ? იქნებ ისიც მოთხრათ, მამაკაცად არ ვარცხნიარო! — ვე წადით და ყოვლისმცოდნე ბებიათქვენთან გაარკვიეთ უკანასკნელად გეკითხებით: თქვენი ნებით წახვალთ, თუ? — დასასრული მ.ნ. ნიკოლაძე

1795 წლიდან აღარ არსებობს გიორგი ავალიშვილის თეატრი. მხოლოდ 1850 წელს გიორგი ერისთავის თაოსნობით შეიქმნება ქართული პროფესიული დრამატული თეატრი. მანამდე, პირველ ყოვლისა, მკვეთრად შეიკლება ქვეყნის სახელმწიფოებრივი მდგომარეობა — 1799 წლის 26 ნოემბერს საქართველოში შემოვიდა რუსთა მხედრობა. 1801 წლის 18 იანვარს გამოქვეყნდა რუსეთის იმპერატორის მანიფესტი შესახებ იმისა, რომ ამიერიდან საქართველო რუსეთის იმპერიის ქვეშევრდომია. დადგა ახალი ხანა. ახი წლის შემდეგ, ამასთან დაკავშირებით, სილა ჭაჭავაძე წერს თავის ცნობილ წერილს „ახის წლის წინათ“, სადაც კეთილშობილად:

„ამ ღირსსახსოვარ დღიდან საქართველ... მშვიდობიანობა მოაპოვა. შიში მტრისა ერს... მორწმუნე ერის მფარველობამ გაუფანტა. დაშვიდდა დიდი ხნის დაუშვიდედელი, და... დიდილი ქვეყანა. დაწინარდა აკლესია და აოხრებისაგან, დაცხრა იმისა და ბრძოლისა... გან. დადგა ჯერა ხმლისა და მახულისა, მტრისა ხელით მოღერებულისა ჩვენზე და ჩვენს ცოლ-შვილებზე. გაქრა ცეცხლი, რომელიც სწავდა და პუგავდა ჩვენს მამა-პაპათ ბინას, ჩვენს საცხოვრებელს. გათავდა რბევა და აკლბა, მიეცა წარსულსა და მარტო საშინელ და შემაძრწუნებელ სახსოვრად დაგვრჩა. დაუდგა ახალი ხანა, ხანა მოსვენებულის, უშიშარის ცხოვრებისა და სისხლდანიხეულ და ქრისტეს ჯვარისათვის ჯვარცმულ საქართველოს. რომელიც ღმერთმა სააქო სამთხედ გაუწია ადამიანს და კინაღამ ერთ დიდ სასაფლაოდ არ გადაქცა მის თავდადებულ შვილებს, რომელნიც უძწოდ, უწე-გეშოდ, ყველასაგან შორს მარტო-ღმარტო იხოვებოდნენ ქრისტეს ხარჭუბოების სადიდებლად და თავისი კინაობის გადასარჩენად“.

ახე წერდა ილია ჭავჭავაძე გახული საუკუნის დამდეგს. მან კარგად იცოდა, რომ განვლილი ახი წლის მანძილზე საქართველო რუსეთთან ერთად აღმოსავლეთის ეომბოდა. გამოვლილი მქონდა გლეხთა აჯანყებები: მთიულეთის, კახეთის, იმერეთის, გურიის, სამეგრელოსი და 1832 წლის შეთქმულება დიდგვაროვანთა, „მაძუ-ლის გამოსხისის შეთქმად“ წოდებული. საქართველოში თარეშობდა რუსეთის იმპერიის უხეში კოლონიალიზმი, ამ კოლონიაური რეჟიმით გაძლიერებული ბატონყმობა. მაგრამ ეს მაინც მშვიდობა იყო შედარებით იმასთან, რასაც იტანდა ერი. და ქვეყანა მტერთა დაუსრულებელი თავდასხმისგან.

საქართველოსთვის ეს დრო პოლიტიკური და ეროვნული თავისუფლების დაკარგვის ხანაა. ერი ამას მწკვედრ განიცდიდა. ოცნებობდა თავისუფლებას. მქონდა იმედი, მხარდაჭერა, როგორც საუკეთესო შედეგისა. ისე შორეული პეტერბურგიდან აქ გადმოსახლებული, აგრეთვე თავისუფლებასე მიუცნებ მოწინავე ადამიანებისა. თბილისში, სოფლიონ დიდშვილის თაოსნობით არსებულმა ჯგუფმა დაიწყო გამოცემა პირველი ქართული ჟურნალისა „სალიტერატურო ნაწილის ტურდისის უწყებათანი“. მის ფურცლებზე გაიშალა ბრძოლა ეროვნული კულტურის გახიარებისათვის. ფრთხილად, მაგრამ მაინც წარმოებდა ერის კოლონიაური ჩაგვებისგან განთავისუფლებისა და თვითმყოფადობის შენარჩუნებისკენ მოწოდება.

შეთქმულება ასე ყოფილა ჩაუქრებული: 1832 წლის 20 დეკემბერს თბილისში უნდა გამართულიყო წვეულება, სადაც სტუმართა შორის რუსი სამხედრო და სამოქალაქო მოხელეებიც იქნებოდნენ. ისინი აქ უნდა გაეზადებინათ, აღმოჩნდა გამცემი, შეთქმულები შეიპყრეს და სხვადასხვა ვადით გადასახლეს შორეულ რუსეთში. სამშობლოს განთავისუფლების იმედი ჩაკლეს. დარჩა ოცნება. ოცნებად ქცეულმა იმედმა გააძლიერა სინამდვილედ მისი ქვეყნის სურვილი. ამიტომაც იმ დროს გაბატონებულ ქართულ რომანტიზმში წამყვანი იყო ეროვნული მოტივი. ამავე დროს, მოწინავე საზოგადოებისთვის ისიც ნათელი გახდა, რომ რუსეთთან კავშირი ისტორიული იძულება იყო და ამიტომ უნდა მიეღო იგი როგორც გარდუვალობა. ეს გარდატეხა რომ მოხდა, ამის საბუთია

ნიკოლოზ ბარათაშვილის „ბედი ქართლისა“, რომელიც 1839 წელს დაიწერა. რუსეთთან კავშირმა ევროპისკენ მიმართული გზა გააფართოვა. იქ ამ დროისთვის უკვე განვლილი იყო ე.წ. განათლების ეპოქა (XVIII საუკუნე). მოშალდა ნიადაგი ბურჟუაზიული გარდაქმნებისთვის. დიდმა განმანათლებლებმა დიდროს საფრანგეთში და ლესინგმა გერმანიაში წამოაყენეს იდეა ცხოვრებასთან მიახლოებისა. შეიქმნა რეალისტური ტენდენციებით დატვირთული ნაწარმოებები. ისინი იბრძოდნენ სოციალური უსამართლობისა და მკაცრი წოდების საზოგადოების აღქმის

სახლი სათამაშოში შთაბრძოლა

საუბარი მეოთხე

ხსნილობის წინააღმდეგ. შეიქმნა როგორც ე.წ. „მეშანური დრამა“, რომელმაც თეატრი ყოველდღიურ ცხოვრებას მიაახლოვა, ისე ბოზარშესა და შილერის რევილუციური სულისკვეთებით აღსავსე ნაწარმოებები. ამ ხნის მანძილზე ევროპაში დამკვიდრდა რომანტიზმიც და რეალიზმიც. უკვე იქმნილებს თხზვენი ბაირონი, პოეტი, ბალზაკი...

ქართული რომანტიზმის წამყვანი მოტივი ეროვნული იყო. ამას ადასტურებს მისი სამივე უდიდესი წარმომადგენლის — ალექსანდრე ჭავჭავაძის, გრიგოლ ორბელიანისა და ნიკოლოზ ბარათაშვილის შემოქმედება. თეატრში ის ევროპული ტენდენციებიც, რადგან XIX საუკუნის პირველ ნახევარში საქართველოში ქართული დრამატული თეატრი არ არსებობს. 40-50-იან წლებიდან ჩნდება რუსული თეატრი და იტალიური ოპერა. ტრადიციულად იმართება ბერიკობა და ეკენობა. ცოცხალია სახიობიც. მაგრამ მოწინავე საზოგადოების თავშეყრის უმოკრესი ადგილი იმხანად მაინც ოჯახური საღონები იყო.

მატერული ნაწარმოებები მაშინ არ იბეჭდებოდა, ამიტომ საუკეთესო პოეტური ქმნილებანი ასეთ. შედარებით ფართო, მაგრამ მაინც ოჯახურ წრეში იყო ჩაკეტილი. საღონებში კითხულობდნენ ახალ ნაწარმოებებს, ნაცნობ-მეგობრებს ალბომებში უწერდნენ, შემდეგ აქედან სხვები გადაიწერდნენ ხოლმე. ზოგჯერ საღონში წაკითხული ან აღბეჭდილი ნაწარმოები ლექსი სიმღერის სახით იკვლევდა გზას საღიხსენს. ასე მღეროდნენ იმ დროს ალექსანდრე ჭავჭავაძის, დიმიტრი მანაბლის, ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და საიანთოვას ლექსებს. ეწეობოდა ლიტერატურული საღამოებიც — ელიზბარ ერისთავთან, ალექსანდრე ჭავჭავაძისთან. ვახტანგ ორბელიანთან. მაშინ გურიელთან, მელიქონ ბარათაშვილთან. ლიტერატურულ საქმიანობას ეწეოდა სოლომონ დიდაშვილის „ამიანაგური წრეც“.

იმართებოდა სამხილო წარმოდგენები. 30-იან წლებში მეფე ერეკლეს ასულს, პოეტ

თეკლა ბატონიშვილსა და მის ვაჟებს ალექსანდრე და ვახტანგ ორბელიანებს ოჯახში თეატრალური წრე შეუქმნიათ.

იმ დროს თბილისში ქართველ ქალთა შორის ბრწყინავდა მანანა ორბელიანი. მის საღონში საუკეთესო საზოგადოება იყრიდა თავს. ეს იყო ქართული ზრდილობის, შრომისა და გემოვნების სანსუში ადგილობრივი. შეთქმულთა აჯანყების მზადებაც მანანას ბინაში უნდა დაწყებულიყო. აქვე იკრებოდა აჯანყების დამამუშვენებელი ბაირადებიც. პირ-მშვენიერი, ჭკვიანი, განათლებული, ენამოსწრებული, ქართული ქარგულობისა და ხელსა-ქმის ოსტატი მანანა ორბელიანი მაშინ ახალგაზრდა იყო. მისი საღონის მუდმივ წევრთა შორის იყვნენ ნიკოლოზ ბარათაშვილი, გიორგი ერისთავი, მიხეილ თუშინაშვილი და სხვანი. ზოგჯერ მეფისნაცვალის მიხედვით ვორინცოვიც ეწეოდა ხოლმე. როგორც ცნობილია, სწორედ ამ საღონში დაიბადა აზრი ჟურნალ „ცისკის“ გამოცემისა და ქართული თეატრის შექმნისა. მოწინავე ქართველი დრამა რწმენით, განათლების შეტანა ხალხში ქვეყნის, ერის კეთილდღეობის უპირველესი ამოცანა იყო.

განათლების საქმე კი, მართლაც, მძიმე მდგომარეობაში იყო. სკოლები ერთობ მცირე, წიგნსაცვები განადგურებული. პირველი ბიბლიოთეკა თბილისში 1840 წელს გაიხსნა დიმიტრი ყოფიანის ინიციატივითა და თაოსნობით მისსავე ბინაზე. შემდეგ კიდევ ერთი ბიბლიოთეკა ვახტანგ ორბელიანამ გახსნა. გახსნა ბუკისსტებიც. წიგნის მაღაზიები, სადაც უმთავრესად უცხოური ლიტერატურის შეძენა შეიძლებოდა. აუცილებელი იყო კულტურის კერა, რომლის ძირითადი საქმიანობა იქნებოდა საზოგადოებრივად საჭირობოლო ეროვნულ პრობლემებზე ფიქრი. თეატრის შექმნის აუცილებლობა მომწიფებული იყო.

მსაზრის წარმოდგენები ალექსანდრე ჭავჭავაძის ოჯახშიც ისტარებოდა. წარმოსადგენად განრასიან „ესთერს“ ამზადებდნენ. როდესაც კი გადაუწერიათ, მაგრამ სპექტაკლი არ განხორციელებულა. თვით ალექსანდრე ჭავჭავაძის მიერ თარგმნილი კორნელის „სინას“ დადგამაც გაუზნახავათ. მონაწილეთა შორის ყოფილან ალექსანდრე ჭავჭავაძე, გრიგოლ დადიანი, დიმიტრი ყოფიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი.

როგორც ვხედავთ, რომანტიზმი, რომელიც ასე დიდებულად გამოვლინდა ქართულ პოეზიაში. უთეატრობის გამო თეატრს მიამა დარჩა. სცენისმიყვარეთა წარმოდგენებში ლიტერატურულ საღამოებსა და საღონურ შეკრებებში კი ძნელია მისი მიგნება, მით უფრო, რომ მათ შესახებ ჩვენამდე მოღწეული მასალა ძალზე მცირეა. სცენური რომანტიზმის ნაკვეთივი იმ დროის თარგმანებსა და დრამატულ ნაწარმოებებში გვხვდება. ხოლო XIX საუკუნის მეორე ნახევარში, როდესაც თეატრი შეიქმნა, საქართველოში უკვე ახალი შემოქმედებითი მეთოდი — კრიტიკული რეალიზმი იკვებდა ფეხს.

გახული საუკუნის შუახსნისთვის დაიწერა არა ერთი ორიგინალური ქართული პიესა. ითარგმნა და გადმოკეთდა არაერთი დრამატული ნაწარმოები. ამ საქმიანობას ეწეოდნენ იმ დროის გაბრძნული ადამიანები: ალექსანდრე ჭავჭავაძე, მიროან, თეიმურაზ და თიანე ბაგრატიონები. დავით ფურცელაძე, ვახტანგ ორბელიანი, დიმიტრი ყოფიანი, ნიკოლოზ ბარათაშვილი და სხვანი. ამ დროს განეკუთვნება რუსთაველის პოემის გასცენრების ცდები (გოდერძი ფირალიშვილი, ოქროპირ ბაგრატიონი, გიორგი ერისთავი), დაიწერა გიორგი ერისთავის სამი დრამატული ნაწარმოები: „დავით“, „გაყრა“, „ათწი“.

ახე რომ 1850 წლისთვის ქართულ ენაზე უკვე არსებობდა ოცზე მეტი ნაწარმოები, რომლებიც სცენაზე წარმოსადგენად იყო გათვალისწინებული, თუმცა თვით სცენა არ არსებობდა. სხვა რომ არაფერი, ესეც საქმარისა იმის საბუთად, რომ ქართული საზოგადოება შინაგანად მზად იყო მუდმივმოქმედი პროფესიული დრამატული თეატრის შესაქმნელად.

ნათელა ურუშაძე

პედაგოგი

ისტორიის

ქრონიკა

დღეს აკაკი ხორავას სახელობის მსახიობის სახლში ლია ვოლდეიტ-კვანტალიანი გიწვევთ სიმღერის საღამოზე.

+++

დღეს და ხვალ კოტე მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ დრამატულ თეატრში შეგიძლიათ იხილოთ პრემიერა — „ინო-ლა“ (მუსიკალური წარმოდგენა), ინოლა გურგულიას ქალიშვილის, ია მუღლიაშვილის მონაწილეობით. წარმოდგენის ავტორი და წამყვანია ჯემალ მონიაეა.

+++

8 ოქტომბერს დიდ საკონცერტო დარბაზში მოეწყო ჯონ ლენონის ხსოვნის საღამო.

+++

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ექსპერიმენტულ თეატრ-სტუდია „მერმისი“ დიდი წარმატება ხელა წილად „მერმისმა“ აკაკი ხორავას სახელობის მსახიობის სახლში გამართა მიხეილ ჯავახიშვილის „მესუსის“ პრემიერა.

+++

თბილისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ მუზეუმში — „ქარესლა“ — გაიხსნა რეპროდუქციისა და ნსტაქიძის ნამუშევრების გამოფენა.

+++

კოტე მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ დრამატულ თეატრში 14 ოქტომბერს გაიმართება პოლიკარბე კაკაბაძის „პორტოპოლოს ტუსადები“, 15 ოქტომბერს — ავქსენტი ცაგარელისა და ქეთევან ბახუტაშვილის „ძველი ვოდეი-ლები“, 16 ოქტომბერს კი მედეა კუჭუხიძის „ყბედი თუთიყუში“.

+++

დღეს, ფილარმონიის დიდი საკონცერტო დარბაზში გელოთ კონცერტზე — „პატარები ეჭიბრებიან დიდებს“.

+++

კოტე მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ დრამატულ თეატრში გერმანიის საელჩომ, გოეთეს სახელმწიფო ინსტიტუტმა და ფირმა „ბლეკ-პიანო“ გამართა ჯაზ-ანსამბლის „ფან-პორ-ნის“ (გერმანია) კონცერტი. კონცერტის მთლიანი შემოსავალი თეატრს გადაეცა.

+++

16 ოქტომბერს დიდ საკონცერტო დარბაზში გაიმართება როკ-კონცერტი. მონაწილეობენ ჯგუფები: „ბიჭები როკ-ენ-როლიდან“, „ფორსიმე ბენდი“, „ფარა ჭევენი“.

სხვადასხვა

ამერიკელ ასტროფიზიკოსთა ჯგუფის შეფასებით, ყოველ ორ წელიწადში ჩვენს გალაქტიკაში საშუალოდ სამი ვარსკვლავი იღუპება. ისინი, რომელთაც თითქმის არა აქვთ განათება, ნეიტრონულ ვარსკვლავებად ან შავ ხვრელებად გადაიქცევიან.

პერბერტ უელსის ნიჭის თაყვანისმცემლებმა იციან, რომ ახალგაზრდობაში მან ბიოლოგიური განათლება მიიღო. ნაკლებად ცნობილი, რომ იმ ხანმოკლე დროში, როდესაც უელსი თავისი სპეციალობით მუშაობდა, იმუნოლოგიაში ალმოჩენის გაკეთება მოასწრო. მას საცდელ ზღვის კატეში შეპყავდა ცოტაოდენი კვერცხის ცილა. მეორედ შეყვანის შემდეგ მძიმე იმუნური რეაქცია — ანაფილაქტიური შოკი — ვითარდებოდა, რომლისგანაც გამოსაცდელი ცხოველები ხშირად იღუპებოდნენ. მაგრამ თუ პირველ ინექციამდე უელსი ზღვის კატებს საკვებთან ერთად კვერცხის ცილას მისცემდა, მაშინ ისინი შოკში არ ვარდებოდნენ. ამ მოვლენის მექანიზმს იმუნოლოგები მხოლოდ ახლა წვდებიან.

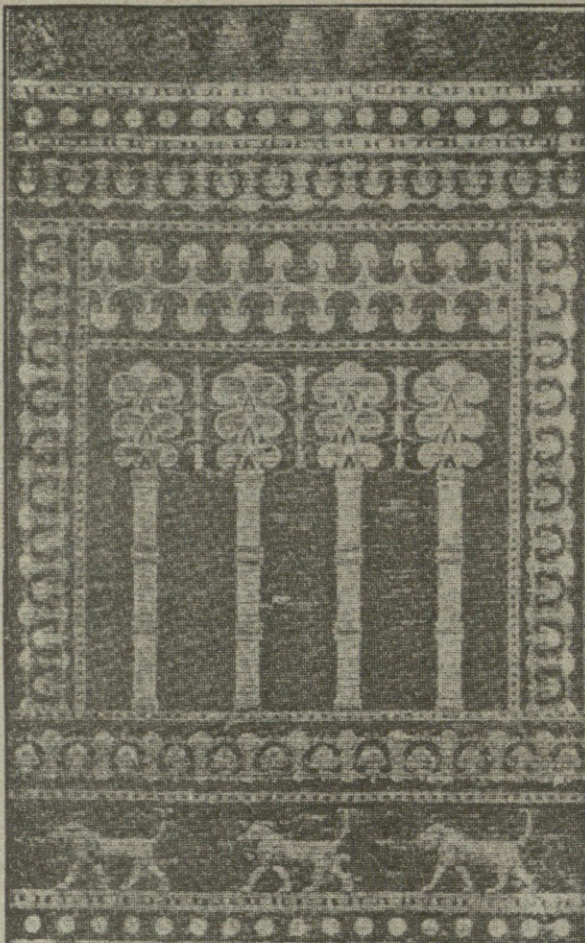
ხვლის ერთდროულად სირბილი და სუნთქვა არ შეუძლია. იმისათვის, რომ ისუნთქოს, ის აუცილებლად უნდა გაჩერდეს.

იაპონიის ერთ-ერთ ქალაქში თორმეტსართულიანი ველოსიპედების სადგომი აშენდა, რომელიც ათასხუთას ორბორბლიან მანქანას იტევს.

თანამედროვე მსუბუქი ავტომობილების ძარის დეტალების ექვსი პროცენტი პლასტმასისგან არის გაკეთებული. ათი წლის შემდეგ, პროგნოზების თანახმად, ძარის ნახევარზე მეტი დეტალი პლასტმასისა იქნება. ეს ბევრ საწვავს დაზოგავს; პლასტმასის ძარა უფრო მსუბუქია მეტალისაზე.

შედა გამოირიცხოს

ამ ბოლო დროს ამერიკელი მეცნიერები შეშფოთებული არიან ადამიანების, განსაკუთრებით ბავშვების, ჯანმრთელობაზე ტყვიის მავნე ზემოქმედების გამო. ამასთან დაკავშირებით გარემოს, დაცვის სააგენტომ შეიტანა წინადადება, უახლოეს ხანში, ბენზინში ტყვიის შემცველობის შემცირების, ხოლო მომდევნო პერიოდში მისი საერთოდ გამოირიცხვის თაობაზე. გამოკვლევებმა გვიჩვენეს, რომ პაერში ტყვიის უმნიშვნელო შემცველობაც კი უარყოფითად მოქმედებს ბავშვების გონებრივ განვითარებაზე.

ნაბჟმოდონოსორის სასახლის ინტერიერის მონახატვა ბაბილონში. აღმოსავლეთი

ქალდეველთა იმპერიამ ერთი საუკუნეც ვერ იარსება. უცნაური სახელმწიფო იყო: სხვის მიწაზე არსებობდა. სხვისი კანონები კანონობდა, სხვის ღმერთებს სცემდნენ თაყვანს. და კიდევ ერთი: იგი ერთ მკერდზე იყო დაკავშირებული. და ამ მკერდის სახელი საუკუნეების განმავლობაში ლეგენდებით დაიფარა.

ძველი წელთაღრიცხვის თითქმის მთელი მეშვიდე საუკუნის განმავლობაში სემიტური ტომები — ქალდეველები სამხრეთიდან, ზღვის მხრიდან იჭრებოდნენ შუამდინარეთის ტერიტორიაზე და ადგილობრივ მოსახლეობას ერევდნენ. მის წეს-ჩვეულებებს ითვისებდნენ, ზოგჯერ კომპაქტურად სასაზღვროდ. მათ დიდებულებს თანამდებობებს აძლევდნენ. ქალდეველთა ჯარის ნაწილებსაც იყენებდნენ. ასურბანიფალის მეფობის ბოლო პერიოდში ბაბილონს მისი სახელით უკვე ქალდეველთა მხედართმთავარი ნებუპალასარი მართავდა. მეზობელი ხალხები ბაბილონის მცხოვრებლებს უკვე ქალდეველებს უწოდებდნენ.

ასურბანიფალის სიკვდილმა, რომელიც ერთდროულად ასურეთის მეფეც იყო და ბაბილონისც (ქანდაკის ხელგეგმვით), ქალდეველებს ხელფარი გაუხსნა. მათმა ზეგნულმა ნაბუფალასარმა, რომელიც მანამდე მხოლოდ ასურეთის მეფისნაცვლი იყო ბაბილონში, უკვე 626 წელს თავი ბაბილონის მეფედ გამოაცხადა. უფრო მეტიც, ამ

რელთა ძირითადი ძალები განადგურდა. თუმცა, მათი სახელმწიფო 605 წლამდე განგრძობდა არსებობას და ისიც ეგვიპტის ფარაონ ნეხოს დახმარების წყალობით. ახლა მათ წინააღმდეგ მოხუცებული მეფე ნაბუფალასარი კი აღარ იბრძოდა, არამედ შემკვიდრე უფლისწული ნაბუქოდონოსორი, რომელსაც მამამ მთავარსარდლობა გადაუღო. სწორედ მან დაამარცხა 605 წელს ქარხემიშთან ასურეთის არმიის ნაშთები და მათ დასასპარებლად მოსული ფარაონი ასურეთის მტარვალური სახელმწიფო საბოლოოდ მოისპო. დამარცხებული ფარაონი შავ ღღერაზე ჩავარდებოდა. ნაბუქოდონოსორი აპირებდა გამოდევნებოდა მას, მაგრამ ამ დროს, 605 წლის 15 აგვისტოს, ბაბილონში გარდაიცვალა ნაბუფალასარი და შემკვიდრეც იძულებული გახდა, დედაქალაქში სასწრაფოდ დაბრუნებულიყო. ზუსტად 23 დღის შემდეგ, 605 წლის 7 სექტემბერს, იგი ბაბილონის ტახტზე ავიდა.

43 წელი ტახტზე იყო ამას დავუმატებთ კიდევ რამდენიმე წელს, როცა ნაბუქოდონოსორი მეორე ფაქტობრივად მამამისის თანამმართველი იყო, გამოდის თითქმის ნახევარი საუკუნე. ასეთი ხანგრძლივი დროით მეფობა იშვიათად თუ ვინმეს ღირსება.

რა გააკეთა ნაბუქოდონოსორმა ამ ხნის განმავლობაში? როგორც აღვნიშნეთ, მოსპო ასურეთი, მთელი წინა აზიის მზავრებელი და მტარვალის. მისი ადგილი თვით დაიჭი-

ისტორიის
გაყვითლებული
ფურცლები

ნაბუქოდონოსორი —
ლეგენდა და
სინამდვილე

რა, რა შეიცვალა ამით? ჩაგრული ხალხებისთვის თითქმის არაფერი, თვით ახალბაბილონური (ქალდევეური) სახელმწიფო კი არამარტო ძველბაბილონური ტრადიციების მეკვიდრე გახდა, არამედ ასურეთისაც.

ბაბილონი არაერთმა ისტორიკოსმა და მოგზაურმა აღწერა. აღნიშნულია, რომ ქალაქში 53 ტაძარი იყო, მათ შორის მთავარი კი ღმერთ ბელ-მარდუქის, „საცხოვრებელი“ — ესაგილა (შუმერულად „სახლი, სადაც თავს მალავს“). ესაგილას კოშკი — ზიკურატი — ბაბილონის კოშკი მთელ მსოფლიოში იყო ცნობილი. 639 წელს ესაგილა ასურეთის მეფე სინაქერობა დაანგრიდა, მაგრამ უკვე მისმა შვილმა ასარბადონმა დაიწყო აღდგენითი სამუშაოები. საბოლოოდ მშენებლობა ნაბუქოდონოსორმა დაამთავრა, რის შემდეგ ესაგილა აღდგენილზე გაცილებით უფრო უკეთესი გახდა.

ნაბუქოდონოსორმა ზღაპრული სილამაზის სასახლე ააშენა, რომელიც ნუთი კომპლექსისგან შედგებოდა. სასახლის ჩრდილო-აღმოსავლეთის მხარეს მეფემ გააშენებინა ე.წ. „სემირამიდას ბაღი“ (თუმცა, თვით სემირამიდა აქ არაფერი „შუაშა“), მსოფლიოს ერთ-ერთი საოცრებათაგანი. ეს ბაღი ნაბუქოდონოსორის მეუღლეს, მიდიის მეფე კასარის ახლო ამონტის მიეძღვნა.

უნდა აღინიშნოს ბაბილონის განთქმული კედლები, ნაბუქოდონოსორის მიერ მეტად გამაგრებული. კედლებს 8 კარი ჰქონდა, რომელთა შორის მთავარი, ქალაქში საწვით შესასვლელად ქალღმერთ ოშტრას კარი ითვლებოდა.

ბაბილონის თვალისმომკრელ სილამაზეზე მოგვითხრობენ პერიოდული, ქსენოფონტის, დიოდორე სირაკული და სხვები. VI-V საუკუნეებში იგი მსოფლიოში ყველაზე მდიდარი და ხალხმრავალი ქალაქი იყო.

რაც შეეხება საგარეო პოლიტიკას, ამ სფეროში ნაბუქოდონოსორის დიდი წარმატებები ჰქონდა. მან დაიპყრო მცირე აზიის ნაწილი. სირია, ფინიკია, პალესტინა და მალაქა მთავარ მიზანს — ძირითად მეტოქეს და ქალდეველთა მტრების ასურეთის მოკავშირეს — ეგვიპტის და ხანგრძლივი ბრძოლის შემდეგ დაატოვებინა აზია.

ეგვიპტისთან ურთიერთობა თავისთავად სავსეა ამ დროისთვის ერთადერთი ებრაული სახელმწიფოს — იუდეას (მეორე ებრაულმა სახელმწიფომ ისრაელმა 722 წელს შეწყვეტა არსებობა) ყოფნა-არყოფნის საკითხს. ჯერ კიდევ 605 წელს ქარხემიშთან ნაბუქოდონოსორის მიერ ფარაონ ნეხოსის სასტიკად დამარცხების შემდეგ იუდეის მეფემ იოაკიმმა ქალდეველთა მტრებად მორჩილება გამოუცხადა, გაუზავნა იერუსალიმის ტაძრის ძირითადი ჭურჭლეულის ნაწილი და მძევლები — იუდეველი ჰაბუკების ჯგუფი მათ შორის, მომავალი წინასწარმეტყველი

დასასრული მ-13 გვერდზე

გაოგნაშობა

ბრალდებათა უარყოფა

გაზეთ „კავკასიონში“ (№37, 14.09.94წ.) რუბრიკით „სარდაქციო ფოსტა“ გამოქვეყნდა კახა ჯგერენიას წერილი „მარტვილელთა სატყვეობა“, რომელშიც ავტორი მარტვილის მოსახლეობის-სახელმწიფოებრივ გამოთქვამა რაიონში არსებული უკანონოებისა და დარღვევების გამო. აქვე მოხმობილი იყო სათანადო ფაქტებიც.

წერილი მთავრდებოდა კატეგორიული მოთხოვნით: მარტვილის რაიონის გამგებელი ლევან ჯღერენა უნდა გადადგეს.

პუბლიკაციის გამოქვეყნების შემდეგ რედაქციამ მიიღო მარტვილის რაიონის ადგილობრივი მმართველობის გამგეობის წერილი, სადაც აღმოთქმება გამოხატული „მარტვილელთა სატყვეობაში“ აღწერილი ფაქტების გამო და პუბლიკაცია მიხსნულია აშკარად ცილისმწამებლურ და დემაგოგიურ გამოხატვად. გამგეობის წერილს თან ერთვის დოკუმენტები და თხოვნა, რომ შევადაროთ ისინი წერილში მოტანილ ფაქტებს.

მართლაც, დოკუმენტების გაცნობის შემდეგ დაერწმუნდით, რომ „მარტვილელთა სატყვეობაში“ მოტანილი ფაქტები არ შეესაბამება სინამდვილეს. კე-

რძოდ: კახა ჯგერენია გააცხადებდა, რომ მოსახლეობის ერთი ნაწილის მიერ გამგეობის შენობის ბლოკირების შემდეგ მოეწყო მესვერდა მოსახლეობას და გამგეობას შორის „მოსახლეობის მოთხოვნათა სამართლიანობის გამოხატვის წვერებიც დაეთანხმნენ“, — წერს კახა ჯგერენია.

ზენე კი მივიღეთ წერილი, რომელსაც ხელს აწერს გამგეობის ყველა წევრი და ამ დოკუმენტში, როგორც ვთქვით, აღმოთქმება გამოთქმული „მარტვილელთა სატყვეობაში“ მოტანილი „ცილისმწამებლური და დემაგოგიური“ ბრალდებების გამო.

„მარტვილელთა სატყვეობაში“ ნათქვამია, რომ „მარტვილში აგვისტოს დასაწყისშიც მოხდა მეტად სამწუხარო ინციდენტი, ტრაგიკული შემთხვევა, რომელიც გამგებელმა თავის სასარგებლოდ გამოიყენა და თავიდან მოიცილა თავისთვის არასასურველი პიროვნება — პოლიციის უფროსი დავით ინჯია, რომელიც სამართლისა და წესრიგისთვის იბრძოდა რაიონში“.

რედაქციის ხელი აღმოჩნდა მსს გენერალური ინსპექციის მიერ მარტვილის რაიონის მმართველობის თანამშრომლების მიმართ ჩატარებული სამსახუ-

რები მოკვლევის დასკვნა, რომელსაც მინისტრი შოთა კვირიაა ატყობებს. მოკვლევის მიხედვით ირკვევა, რომ „სამწუხარო ინციდენტი“ ემსხვერპლა სამი მოქალაქე და მოითხოვდა მძიმე დაზარალებული. ტრაგიკული შემთხვევა გამოიწვია ერთ-ერთი პოლიციელის დაკრძალვისას პაერში ავტომატური იარაღის არასწორად გასროლა. გარდა ამისა, საპატიო ყარაულისთვის ყოვლად დაუშვებელი იყო ასეთი გასროლისთვის საბრძოლო ვაზნების მიცემა, რაშიც, დასკვნის საფუძველზე, პირდაპირი დამნაშავეა პოლიციის უფროსი. ამიტომ, ეს უკანასკნელი გაათავისუფლეს თანამდებობიდან, მაგრამ არა გამგეობის (როგორც „მარტვილელთა სატყვეობაში“ ნათქვამია), არამედ მს. მინისტრის შოთა კვირიაას ბრძანებით (ბრძანების №335 პ. 2, 2.08.94წ.).

კახა ჯგერენიას წერილში გამგებელს ბრალი ედება ფაქტისა და ლტოლვილთათვის განკუთვნილი პუბლიკაციის დახმარების გაყიდვაში. მარტვილის რაიონის მმართველობის მიხედვით, რაიონმა ა.წ. 8 თვის განმავლობაში მიიღო 2547 ტონა ფქვილი. აქედან 538 ტონა საწვავის საფასურად გაიყიდა ფქვილის შემოშთან მძლეობის, დანა-

რენი 2009 ტონა ორგანიზაციების მიხედვით დაურიგდა მოსახლეობას. გარდა ამისა, გამგეობის მიერ მოწოდებულ დოკუმენტაციას თან ერთვის მარტვილის რაიონში განსახლებულ ლტოლვილთა კოლექტიური წერილი, რომელშიც დაგმოიხილა კახა ჯგერენიას პუბლიკაცია.

„მარტვილელთა სატყვეობაში“ გამგებელს ბრალი ედება რაიონული გაზეთების ხელმოწერად ბლოკირებაში, „რაია არ გაყაროს სიმართლემ“. გამგეობის მიერ წარმოდგენილ დოკუმენტებში კი არის მარტვილის სტამბის დირექტორის ახსნა-განმარტვებითი ბარათი, სადაც ნათქვამია, რომ „1993 წლის ოქტომბრის თვეში ექსპრეზიდენტის უკრების გახსნისა და სამთავრობო უკრების შემოსვლის პერიოდში მთლიანად განადგურდა სტამბის მატერიალური ფასულობანი“. დაიწყო აღდგენითი სამუშაოები, მაგრამ 10-11 სექტემბერს სტამბა დაუდგენელმა პირებმა კვლავ გაუქრდეს.

ერთი სიტყვით, მარტვილის რაიონის გამგეობის მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტებით მთლიანად უარყოფილია „მარტვილელთა სატყვეობაში“ წყენებული ბრალდებები. „კავკასიონში“ რედაქცია შეეცდება, უარყოფს ნაწილ ეჭვით მარტვილის და ადგილზე შეისწავლოს რაიონის მოსახლეობისა და ხელმძღვანელობის წინაშე არსებული პრობლემები.

დანიელი. ვაჟივდა თუ არა ნაბუქოდონოსორი, მისივე...

803 — 801 წლებში, ეგვიპტელებთან ბრძოლაში...

597 წელს დაწვეული „ბაბილონის...“ ამით არ დამთავრებულა...

ქალდეელთა კიდევ ერთი, ამჯერად უკვე საბოლოო...

ერთი სიტყვით, თავისი ხანგრძლივი მეფობის მანძილ...

„ღმერთების მაღალი შეწევნით განვლეთ გზა შორე...

— ვერცხლი, ოქრო, თვალ-მარგალიტი, ბრინჯაო, ხეები...

1912 წელს სლანგდონმა ლიუიციუსი გაბოსი ახალ...

ბაბილონის დამოკიდებულება ნაბუქოდონოსორისადმი...

562 წლის 7 ოქტომბრის ღამეს ნაბუქოდონოსორი...

აი, ერთი ლექსი, რომელიც არაბ მწერალ იბნ-აბუ-

ნოსორის ქვერევი (შეორე ცოლი), ფარაონის ასული, ბაბი...

და კიდევ ერთი რამ: დანიელის წიგნის კანონიკურ...

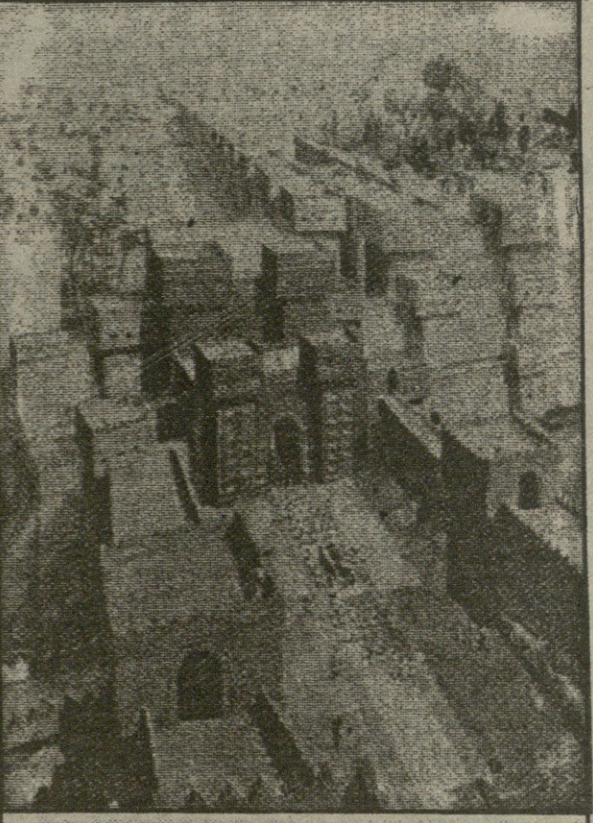
ღმრთეობის მოწვევით დანიელი მოეწირა ახალბაბი...

ბიზი გამრეკელი

ნაბუქოდონოსორი — ლეგენდა და სინაბდვილა

ბაბილონის გენდებმა, ნაბუქოდონოსორი, რო...

ასევე ცნობილი ლეგენდა, რომ ნაბუქო...

იშთარის ჭიშკარი ბაბილონში

ქართული მეცნიერები საზღვარგარეთ

კლასიკური, ლოპი, მერე იტალია...

საქართველოს მეცნიერებთა აკადემიის ფიზიკის...

ანოტაციები კითხულობთ: თუმცა კვანი — ზუს-

წიგნსა და მის ავტორზე ზრის გვიწარმოებს ფიზიკის...

ანდრას გამოსული მონოგრაფიაში გადმოცემული...

ტეტი აქვს დამთავრებული და რამდენიმე წელი თბილი...

ამჟამად, ქართველი სწავლული ბოლონეთში იმ...

თამაზ მანოიძე

შპლის, გერმანიის...

ვითამინი C-ს პროფილაქტიკური, გაცივების საწინა...

მოლუსკი — ბაბუ

ვეროპის წყნარ მდინარეებსა და წყალსატევებში...

აირი — სასუში

ვერნერ ერნესტა — გერმანელმა გეოლოგმა შეამჩნია...

უცები, ჩინები, გააჩვენებელი გუნდი...
ეროვნულ სტადიონზე, ჩემთვის მო-
ულოდნელად, ბევრი მაყურებელი მოვი-
და. მათ შორის იყვნენ თბილისის „
დინამოს“ პრეზიდენტი ბატონი მერაბ
...
ეროვნულ სტადიონზე, ჩემთვის მო-
ულოდნელად, ბევრი მაყურებელი მოვი-
და. მათ შორის იყვნენ თბილისის „
დინამოს“ პრეზიდენტი ბატონი მერაბ
...
ეროვნულ სტადიონზე, ჩემთვის მო-
ულოდნელად, ბევრი მაყურებელი მოვი-
და. მათ შორის იყვნენ თბილისის „
დინამოს“ პრეზიდენტი ბატონი მერაბ
...

ვაკელთა რიგებში განსაკუთრებით გა-
მოირჩეოდა რეზერვული. ამ ფეხბურ-
თელმა თავისი ბრწყინვალე გადაცემებით
რამდენიმე სახიფათო მომენტი შექმნა,
ხოლო ბოლო წუთზე მარცხენა ფრთიდან
ჩანოღების შემდეგ ლამაზი თავური
დარტყმით გაათანაბრა ანგარიში — 1:1.
დინამოს დამატებითი თერთმეტმეტრი-
ანი საჯარიმო დარტყმების სერია, რომ-
ლებიც უფრო ზუსტად დინამოელებმა
შეასრულეს და „კოკა-კოლას“ თასსაც
დაუფლნენ. გამარჯვებულ გუნდს გარ-
დამავალი თასი და სამახსოვრო მედლები
ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონის“ ვიცე-
პრეზიდენტმა, ბატონმა ვახტანგ ლაღი-
ძემ გადასცა. ცერემონიის შემდეგ
ბატონ მახატან ლაღიძეს გავესაუბრეთ:
— „ტურნირმა კარგად ჩაიარა. ჩვენ
კონტრაქტს ვუწვედით მის მსვლელობას
და უნდა ითქვას, რომ არავითარ გარ-

ბა, ამიტომ დაწყებულ საქმეს გავეგრძე-
ლებთ, რათა საქართველოში პრეზერ-
ვულმა ფეხბურთმა მოიკიდოს ფეხი და
ქართულმა გუნდებმა მონაწილეობა ისეთი
თამაში აჩვენონ, როგორიც მათ ეკად-
რებათ“.

„კოკა-კოლას“ თასის გათამაშება მა-
რტოოდენ საჩუქრების სიუხვით არ იყო
მნიშვნელოვანი. ამ ტურნირზე გამოჩნ-
დნენ ახალგაზრდა, პერსპექტიული ქა-
ბუკები, რომლებიც რამდენიმე წელიწადში
ოსტატთა გუნდებს შეაესებნენ.

ბიზა ნორაძე:
ფეხბურთელმა რამდენიმე არ
უნდა იგარჯიშოს, მას გამოცდილების
შესაძენად ყოველთვის სჭირდება სათა-
მაშო პრაქტიკა. ამ თვალსაზრისით ეს
ტურნირი ძალიან სასარგებლო იყო.
ამის გარდა, გუნდებმა მიიღეს სპორ-

ტული აღჭურვილობა,
ბუცები, ბურთები და
ეკონომიურად მომ-
ლავრდნენ. აქედან გა-
მომდინარე მიმაჩნია,
რომ ასეთი ტურნირე-
ბი რაც შეიძლება ხში-
რად უნდა ტარდებო-
დეს. ამგვარმა თამაშე-
ბმა სხვა სპონსორებიც
უნდა მიზიდონ და
ყველაფერმა ამან ინ-
ტენსიური სახე უნდა
მიიღოს. ფეხბურთელე-
ბის დონეს რაც შეე-
ხება, მოხარული ვარ,
რომ კაბუკებმა ორ
ორმოცწუთიან ტაიმს
გაუძლეს. როგორც სე-

ლექციონერს, ჩინიშული მყავს 10-15
მოთამაშე სხვა ბავშვებს რომ გული
არ დაწყდეთ, შეგნებულად არ დავა-
სახელებ მათ გვარებს. ვიტყვი მხოლოდ,
რომ ჩემს მიერ ამორჩეული ბავშვები
• თბილისის ოთხი კლუბიდან არიან
(„ნორჩი დინამოელი“, „ვაკე-91“, „მაისი“,
„კოლდუკი“). ამ გუნდებს საკმაოდ კვა-
ლიფიკაციური მწვრთნელები ჰყავთ და
ვიმედოვნებ, რომ ისინი კარგ ფეხბურ-
თელებს აღზრდიან, ხოლო, როცა
დრო მოვა, ჩემს სიას მივანდობ
დანიტერესებულ მწვრთნელს და შემდეგ
ის განსაზღვრავს ამ ბავშვების მომ-
ავალს. ბოლოს უნდა აღვნიშნო, რომ
ვერ წარმოვიდგენია მწვრთნელი, რო-
მელიც ასეთ თამაშებს არ დაესწრება
და უყურადღებოდ დატოვებს.

შეგახსენებთ, თასის მფლობელი „ნო-
რჩი დინამოელი“ უცხოეთის რომელიმე
ტურნირში მიიღებს მონაწილეობას. ამ-
ჟამად უცხოეთის ქვეყნებთან მიმდინარე-
ობს მოლაპარაკება. თუ რომელ ქვეყანა-
ში გაემგზავრებიან კაბუკები, ამას მო-
მავალში შეგატყობინებთ.

კახა შანუაშვილი

დასრულდა «კოკა-კოლას» თასის გათამაშება

რებოდა ფირმა „კოკა-კოლა კავკასი-
ონის“ ვიცე-პრეზიდენტი ბატონი ვახტანგ
ლაღიძე.

თამაში თანაბარ ბრძოლაში, ორმხ-
რივი შეტევებით დაიწყო. გუნდებმა
მეტოქეთა კართან რამდენიმე სახიფათო
მომენტი შექმნეს, მაგრამ შევარდები
ყოველთვის საიმედოდ თამაშობდნენ. აქ-
ტიურობდნენ განაპირა მცველებიც, რო-
მლებიც დროულად ჩადიოდნენ თავდა-
სხმელთა დასახმარებლად და მეტოქეს
ბევრ ხიფათს უქმნიდნენ. ამ მხრივ
აღსანიშნავია ვაკელთაგან გოგშელიძის,
ხოლო დინამოელთაგან რუხაძის თამაში.
პირველი ნახევარი უშედეგოდ დამთავრ-
და. მეორე ტაიმის დასაწყისში თანდათან
გამოიკვეთა დინამოელთა ტერიტორიუ-
ლი უპირატესობა. ისინი ბურთს უფრო
ხშირად ზღოვდნენ და მეტოქის კარს
დიდი ძალებით უტევდნენ. ვაკელები
უფრო კონტრშეტევებზე თამაშს ცდილო-
ბდნენ. მაგრამ დინამოელთა იერიშები
თანდათან გამძაფრდა და 67-ე წუთზე
შენგელიამ შესანიშნავი გარღვევით და-
ასრულა თანაგუნდელთა ძალისხმევა —
1:0. თამაშის დამთავრებამდე 13 წუთი
ჩნებოდა. თითქოს იმედო გადანიშნა,
მაგრამ აქ გამოჩნდა კაბუკ ფეხბურთე-
ლთა ბრძოლისუნარიანობა და გამარჯ-
ვებისადმი ლტოლვა. ვაკელები მთელი
გუნდით შეტევაზე გადავიდნენ. მათ
ალყაში მოაქციეს დინამოელთა საჯარი-
მო და გადამწყვეტი შტურმი დაიწყო.

თელბა არ ყოფილა. თამაშები
დღი დონეზე ჩატარდა რაიონებშიც და
თბილისშიც. ეს საცდელი გათამაშება
იყო. მომავალში კი ტურნირი საერთა-
შორისო სახეს მიიღებს და ტრადიციუ-
ლიც გახდება. ჩვენ კარგად გვესმის
„ალაღი“ კაბურბების მნიშვნელო-

ორშაბათს დამთავრდა „კოკა-
კოლას“ თასის პირველი გათამა-
შება კაბუკ ფეხბურთელთა გუნ-
დებს შორის. ტურნირის სპონსო-
რი ფირმა „კოკა-კოლა კავკასი-
ონი“ იყო. ასპარეზობაში მონა-
წილეობდნენ 1980 წ. დაბადებუ-
ლი სპორტსმენები. ტურნირი
მთელი საქართველოს მასშტაბით
ჩატარდა. გათამაშებაში სამაჩაბ-
ლოს და აფხაზეთის გუნდებიც
მონაწილეობდნენ. შეჯიბრი მაღალ დო-
ნეზე იყო ორგანიზებული. თასის გათა-
მაშებაში თავიდან 59 გუნდი ჩაება.
წინაშესარჩევი თამაშები რაიონებში ჩა-
ტარდა. ხოლო დასკვნითი ეტაპი თბი-
ლისის სტადიონებზე გაიმართა. შეხვედ-
რები დაძაბულად მიმდინარეობდა და
უცლშემატკივართა დიდი ინტერესს
დაზიდავდა. თვითმხილველების თქმით,
„კოკა-კოლას“ თასის გათამაშების მატჩებში,
უფრო მეტი ხალხი დადიოდა, ვიდრე
ეროვნული ჩემპიონატის თამაშებზე.
ყოველი ეტაპის შემდეგ გამარჯვებულ
გუნდებს სპონსორისგან ბურთები, ფორ-
მები, სპორტული ხელჩანთები და სხვა
საჭირო ინვენტარი ეძლეოდათ. ამიტომ
თამაშიდან თამაშამდე ორთაბრძოლები
უფრო მძაფრდებოდა და ფეხბურთელე-
ბიც ცდილობდნენ, თავიანთი შესაძლე-
ბები მაქსიმალურად გამოემჟღავნებინ-
ათ. განსაკუთრებით დრამატული ნახე-
ვარფინალური და ფინალური შეხვედრე-
ბი გამოდგა. ნახევარფინალში ოთხი
თბილისური კლუბი გავიდა: „ნორჩი
დინამოელი“, „ვაკე-91“, „მაისი“ და
„კოლდუკი“. დინამოელებმა დაძაბულ ორ-
თაბრძოლაში დაამარცხეს „კოლდუკი“
(2:1), ხოლო „ვაკე-91“-მა პენალტების
გერიით სძლია „მაისს“ (4:3).
ფინალში, 10 ოქტომბერს, ბორის
ბაიჭაძის სახელობის ეროვნულ სტადიონ-
ზე ერთმანეთის პირისპირ ღირსეული
შეტოქეები წარდგნენ:
„ნორჩი დინამოელი“: კუბატაძე,
რუხაძე, ჭანტურიძე, წერეთელი, ჩალაძე,
ხალაძე, დაბრუნდაშვილი, ქიტოშვი-
ლი, კორდალიძე, (არბაქიძე), ენუქიძე,
გაგალიშვილი), შენგელია. მთავარი
მწვრთნელი გიორგი ბელაძე — „მთავა-
რია“, რომ ტურნირი ჩატარდა და
საქართველოში ფეხბურთის განვითარე-
ბისკენ მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა.
კარგი იქნება, თუ ტურნირი ტრადი-
ციულად გაიმართება და უფრო მეტ
რეზონანსს მოიპოვებს“.

4X4

დაასრულეთ სიტუაცია

ალბინისტი დიდი ძალისხმევით ავიდა პლანეტის უმაღლეს მწვერვალზე. ბედნიერებით აღელვებულმა მოულოდნელად დაინახა ორი კაცი, რომლებიც ხინკალს მიირთმევდნენ და ლუდს აყობდნენ. საკმაოდ ციოდა. ამ დროს საიდანაც პატარა ბიჭმა მოირბინა და ალბინისტს წერილი გადასცა:

— თქვენთან გამომატანეს, სერ.

ალბინისტმა გაოცებული დამხედურების პეალწინ წერილი გახსნა და ხმამაღლა წაიკითხა...

გამოიცან როელია

მინიატურაში ნაგულისხმევია ქართული ანდაზა. მკითხველის ამოცანაა მისი გამოცნობა.

იმ დილას საჯინიბოდან ჩემი თეთრშუბლა ცხენი გამოვიყვანე. მასზე არასდროს არავინ მჯდარა. ორი მიზანი მქონდა, ამიტომ სრულიად გარკვეული მიმართულებით წავიდი. თავიდან დიდ წინააღმდეგობას მიწვედა, მაგრამ მეც მაგრად დავდექი. ცოტა ხანში ეზოში ძროხასთან მოფუსფუსე მანდილოსანიც დავლანდე.

— გამარჯობა, მამიდა! — გადავძახე და ცხენიც გავაჩერე. ის სრულიად დამორჩილებული მყავდა. ორივე მიზანი მიღწეული იყო.

პარლამენტარის სამახსოვრო

1. პარლამენტარის უპირველესი ამოცანაა, რაღაც არ უნდა დაუჯდეს, მოხედეს პარლამენტში.

2. დიდიდან რეგისტრაციის პარლამენტარი ვალდებულია რაღაცით მაინც დაამახსოვროს თავი საშუალო სკლეროზის მქონე ამომრჩეველს. ამ მიზნით რეკომენდებული და დაშვებულია: სხდომაზე გამოცხადება ორნაქმრე და უშვილო ქალთან ერთად, თმის მთლიანად გადახატვა ან ნარინჯისფრად შეღებვა, ორნახადი არყის სმა, კროს-ვორდების ამოხსნა და ბრის ილი მიაუს თამაში. სპიკერთან შეთანხმებით შესაძლებელია ფიგაროს არიის შესრულება რომელიმე ოპერადან.

3. ყოველმა პარლამენტარმა სხდომაგამოშვებით, როგორც წესი, უნდა მოითხოვოს სახელმწიფოს მეთაურის გადადგომა ან მისი უფლებების მკვეთრად შეზღუდვა მაინც. ალტერნატიული უფლებაა ქართული ჯარის ბირთვული რაკეტებითა და სტრატეგიული დანიშნულების ხელკეტებით აღჭურვის მოთხოვნა (ამ წესის ორჯერ ზედიზედ დარღვევისათვის პარლამენტარი ისჯება ორი თვის საჯარო დუმილით ან ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის VII კლასის სრული პროგრამის გავლით).

4. კატეგორიულად აკრძალულია სხდომაზე სისტემატური დასწრება, ხოლო ხმის მართებული მიცემა ისჯება სკეინის წესით.

5. ყოველი პარლამენტარის წმიდა-თაწმიდა მოვალეობაა რომელიმე (თუნდაც ეროვნული) ბანკიდან უპროცენტო კრედიტის გამოტანა პირადი გამდიდრების მიზნით. პარლამენტარი, რომელიც გამოტანილ კრედიტს დააბრუნებს, პირველ ჯერზე იგზავნება ფსიქიატრიულ

საავადმყოფოში, ხოლო ამ სულებური აქციის გამორების შემთხვევაში საჯაროდ იროზგება თავისუფლებისა და გმირთა მოედნებზე.

6. ყოველი პარლამენტარი სპეციალური კურსების გავლის შემდეგ ვალდებულია სხდომის განმავლობაში ერთხელ მაინც შეაგინოს დედა, მამა, წინაპარი ან შთამომავლობა სპიკერს, მის რომელიმე მოადგილეს ან, უარეს შემთხვევაში, კომისიის თავმჯდომარეს. ამის შემდეგ სასტიკად აკრძალულია ბოდიშის მოხდა ან აპელირება გაუგებრობაზე.

7. 10 წლის პატიმრობითა და თემიდან განკვეთით ისჯება არგუმენტირებული და ლოგიკური მსჯელობა პარლამენტის ტრიბუნლიდან ან ფოიეში. გამოსვლა უნდა იყოს შეძლებისდაგვარად რეგლამენტის დამარვეველი, ბუნდოვანი და რაც შეიძლება არაფრისმოქმედი. დემაგოგიურ და ლიმოლისმოგვრელ კამათში არჩაბმა ითვლება ცუდ ტონად და ელემენტარულ უზრდელად.

8. პარლამენტარს აუცილებლად უნდა ჰყავდეს სოფელში ძროხა-ლორქათამ-სახნავ-სათეს მიწიანი ნათესავები, რომლებიც ვალდებული არიან შეინახონ და ყოველ ჯერზე უხერხული ფინანსური მდგომარეობიდან გამოიყვანონ ხალხის რჩეული.

9. პარლამენტარი ვალდებულია ეკუთვნოდეს უმრავლესობას ან უმცირესობას, მიუხედავად იმისა, ერკვევა თუ არა ამ ცნებათა მნიშვნელობებში. წინააღმდეგ შემთხვევაში მას ზურგის არეში ამოეტიფერება სტანდარტული წარწერა: „ვერ დავივიწყებ იმას, რაც ვერაფრით დავიმახსოვრე“.

10. მაჟორიტარული პრინციპით

არჩეულ პარლამენტარებს ეკრძალებათ ჩალიდინება სიმღერისა „რომელ პარტიას ეკუთვნის ემგვება ბარნაბა“, ხოლო მინისტრთა კაბინეტის რომელიმე წევრის გამოსვლის დროს პარლამენტის სრული შემადგენლობა ვალდებულია სპიკერის დირიჟორობით შეასრულოს „რას მოდიოდი, პატარავ, ჩემთან, თუ თან მოგქონდა დიდი ნაღველი“.

11. პარლამენტის კედლებში უკიდურესად აკრძალულია სიტყვების: „კანონის“, „ბიუჯეტისა“ და „განათლების“ ხმარება.

12. დაშვებული არ არის საპარლამენტო ფრაქციების — „მოკლეშარული-ანთა“ და „უღელშიანთა“ ჩამოყალიბება.

13. ქალი პარლამენტარები ვალდებული არიან პოლიტიკური გამბედაობა დაუწუნონ მამაკაც პარლამენტარებს, ხოლო ამ უკანასკნელთა წინააღმდეგობის შემთხვევაში თვალები დაუბრიალონ მამაკაცებს.

14. საკუთარი ხმის მიცემის პულტის დაკარგვის შემთხვევაში პარლამენტარი უფლებამოსილია მოიპაროს სხვისი. მოკრძალებულთათვის შემოღებულია ორ და სამხმანი (პოლიფონური) პულტები.

15. პარლამენტში კანონით გათვალისწინებული განსაკუთრებული შემთხვევების გარდა დაშვებული არ არის პირის ამოკერვა მასში წყლის დაგუბების შემდეგ, მარჯვენა ფეხის გადაბმა მარცხენა ყურთან, მხატვრული სტვენა და ქვანახშირის ამოღება ღია წესით.

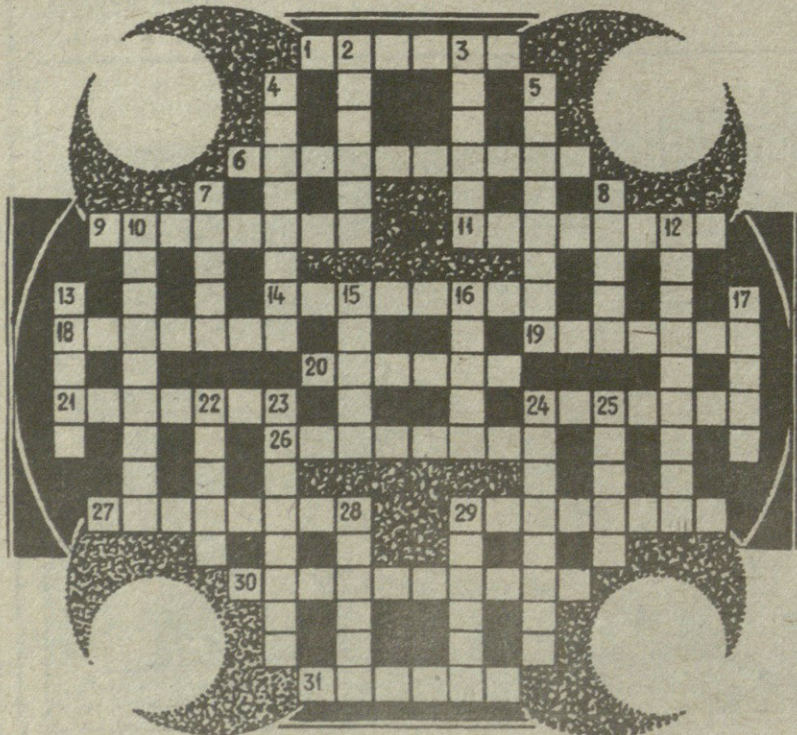
15a. პარლამენტში შესვლა დაზგის ტყვიამფრქვევის, ხელყუმბარისა და ნარკოტიკული ნივთიერებების ასორტის გარეშე კატეგორიულად აკრძალულია.

16. ყველა პარლამენტარი ვალდებულია შეასრულოს ან არ შეასრულოს ეს წესები.

პარამონია

კროსვორდი

თარგმანად: 1. სოფელი აღმოსავლეთ საქართველოში; 6. გერმანელი ინჟინერი, ავიაციის პიონერთაგანი; 9. ფრანგი მათემატიკოსი და მექანიკოსი; 11. პრივილეგიური ქვეითი ჯარის ჯარისკაცი XIV-XIX საუკუნის დროს; 14. ისლანდიელი მწერალი; 18. იტალიელი ფერმწერი; 19. უცნობი ავტორი; 20. პერსონაჟი ინდური ეპოსისა „რამაიანა“; 21. ლითონის კოჭი; 24. ხარისხი, ანუ... 26. ატომის ბირთვის ნაწილაკი, რომელსაც არ აქვს ელექტრული მუხტი; 27. ქალაქი ჩინეთში, ქვეყნის ერთ-ერთი მთავარი ეკონომიკური ცენტრი; 29. რესტო-

რანი, ტრაქტირი იტალიაში; 30. მაღალ ტემპერატურაზე გაზოგვის მეთოდი; 31. ქალის სახელი;

შემაჯავრობა: 2. რუსეთის სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე; 3. მხარე საქართველოში; 4. საერთაშორისო ფესტივალი, ან გამოფენა, რომელსაც სამ ნელინადმი ერთხელ მართავენ; 5. ევროპის სახელმწიფო; 7. ცნობილი სამხატვრო მუზეუმი, რომელმაც შეიძინა ლავდი-აშელის ნამუშევრები; 8. პერსონაჟი ქართული ტელეფილმისა „ლაქა“; 10. საკრავი; 12. დონ-კიხოტის ცხენის სახელი; 13. პერსონაჟი ლკიაჩელის მოთხრობისა „პატი ად-

ბა“; 15. X საუკუნის ქართველი ზურთომოდგარი; 16. ძველი ბერძნული ქალაქი მცირე აზიის დასავლეთ სანაპიროზე; 17. პერსონაჟი ავაზბეგის მოთხრობისა „ხევისბერი გოჩა“; 22. გაზიხური სანაპირო ნივთიერება; 23. დამოუკიდებლად არსებული ორგანიზმი; 24. სოფელი აჭარაში; 25. რის გამო? რა მიზეზით? 28. სოფელი საქართველოში; 29. წყლის ასადღუღებული დიდი ქუჩაქელი განსაკუთრებული მოწყობილობისა.

შეადგინა

გიორგი ბასიშვილი

გამოცხადებული კროსვორდის პასუხები:

თარგმანად: 1. შენაქო; 6. ლილიენთალი; 9. ლაგრანჟი; 11. იანიჩარი; 14. ლაქსნესი; 18. ჯორჯონი; 19. ანონიმი; 20. კეიკეი; 21. შვედური; 24. ხარატი; 26. ნეიტრონი; 27. თიანძინი; 29. ტრაქტორია; 30. პირომეტრია; 31. ფიქრია.

შემაჯავრობა: 2. ელცინი; 3. ქართლი; 4. ტრიენალე; 5. პოლანდია; 7. პრადო; 8. აჩიკო; 10. აკორდეონი; 12. როსინანტი; 13. უჯუში; 15. ქველი; 16. ფესხო; 17. ძიძია; 22. ეთანა; 23. ინდივიდი; 24. ჰიხაძირი; 25. რატომ; 28. იგოეთი; 29. ტიტანი.